ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਮਾਰਚ 27, 1987

March 27, 1987

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

Price 50¢ Weekending March 27,1987 Vol 6 No.11 Out of Greater Vancouver 65¢ Second Class Mail Reg. No. 5991

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

The Canada Darpan Punjabi Weekly Newspaper P.O.BOX 265, Surrey, B.C. V3T 4W8 Ph. (604) 581-4473

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਦਰਾਂ ਕਤਲ

ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ—18 ਮਾਰਚ—ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਆਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ 15 ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਨਾਂ ਲੈ ਲਈਆਂ, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੰਭੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਪਏ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਰੀਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 17 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਮਲਾਆਵਰਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੰਭੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਦੰਗੇ ਭੜਕ ਪਏ। ਲੁੱਟਮਾਰ, ਡਾਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਹੋਰ 11 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ।

ਦੋਹਾਂ ਫਿਰਕਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਦੰਗੇ ਫਸਾਦ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕਰਫਿਊ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਾਅਦ 'ਚ ਵਧਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਕਾਲਜ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਨੀਮ.ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਬੰਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਗਸ਼ਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੂਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੀਅ ਕਤਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਅੱਜ 18 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਆਵਰ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਟਾਊਟ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜਾਉਣ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਮੁਖਬਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਹੋਰ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਮੰਗੇ

ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ 'ਚ ਆਈ ਇਸ ਤੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭੇਜੇ ਜਾਣ: ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲੀਸ ਦੇ 55000 ਕਰਮਚਾਰੀ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੈਂਕਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗਸ਼ਤ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ. ਦੇ ਹੋਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ 'ਚ ਖੜਕ ਪਈ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਰਾਜੀਵ 'ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—12 ਮਾਰਚ ਦੇ ਇੰਡੀਅਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜੀਵ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੱਤ ਛੱਪਣ ਨਾਲ ਦੋਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਮਤਭੇਦ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਖੱਤ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠਬੋਲਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਮਾਰਚ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਇਸਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਤੇ ਛਾਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੱਕੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਉਸਦੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ।

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 2 ਤੇ

ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਹਾਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—23 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਫਾਰਕੂ ਅਬਦੂਲਾ ਦੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨਾਲ ਫਰੰਟ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਫਰੰਟ ਬਣਾ ਰਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਖੱਬੇ ਸਾਂਝੇ(ਹੁਕਮਰਾਨ) ਫਰੰਟ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਜਰਨਲਿਸਟਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਫਾਰਕੂ ਅਬਦੂਲਾ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਜਿਤਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੇਰਲ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਾਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂ.ਪੀ., ਆਂਧਰਾ, ਪਾਂਡੀਚਰੀ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ 3 ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ 8 ਅਸੰਬਲੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਰਾਜੀਵ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ 76 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 46 ਉਤੇ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕੱਟੜ ਮੁਸਲਮ ਲੀਗੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਪਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ 45 ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 31 ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਨਜ਼ਰਾਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਉਤੇ ਲਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਸਾਂਝੇ ਫਰੰਟਾਂ ਨਾਲ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਟਕਰਾਉਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਰੀਆ ਰੰਜਨ ਦਾਸ ਮੁਨਸ਼ੀ ਨੇ 170 ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। 294 ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਅਜੀਤ ਪੰਜਾ ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਸੇਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਰਾਜੀਵ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਉਤੇ ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਵੇਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਨਾਬ ਮੁਕਰਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਤੇ ਪੰਜ ਪਾਰਟੀ ਖੱਬਾ ਫਰੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਉਤੇ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਗੋਰਖਾਲੈਂਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਮਸਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਖੱਬੇ ਫਰੰਟ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਡੂੰਘੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਨਾ / 27 ਮਾਰਚ

ਸਪੀਕਰ ਬਲਰਾਮ ਜਾਖੜ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਸਾਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚੋਂ ਵਾਕਆਊਟ ਕਰ ਗਈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦ ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਸਨ ਜਦੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਬਿਲ 'ਤੇ ਦਸਖਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀਆਂ ਅਤੇ ਡਾਕ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ ਸੀ। ਇਸ ਇਨਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਆਗਿਆ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ। ਉਹ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣ ਜਾਣ ਹੈ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਆਦਿ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੌਰੇ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਅਖਬਾਰ ਸਮੂਹ ਦੇ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਗੋਇੰਕਾ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਕਈ ਕਾਗਜ਼ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਏ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਛਾਪਾ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਛਾਪਣ ਕਰਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਛਾਪੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਕ ਹੋਰ ਖਬਰ ਦੀ ਛਾਣਬੀਣ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬਜਟ ਅਜਲਾਸ ਬਰਨਾਲਾ ਲਈ ਇਹ ਮੌਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:—ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਬੱਜਟ ਅਜਲਾਸ 24 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਤੇ 'ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ' ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਦਾ ਮਤਾ ਲਿਆ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਕੇ ਕਮੇਟੀ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਜਟ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਟੌਹੜਾ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ।

ਰਾਜਨੀਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮ ਖਿਆਲ ਲੋਕ ਬਰਨਾਲਾ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਅੰਦਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਬਰਨਾਲਾ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ।

ਬਰਨਾਲਾ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਐਮ ਐਲ ਏ ਕਤਲ

ਲੁਧਿਆਣਾ:—15 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੇੜੇ ਦੋ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੰਬਲੀ 'ਚ ਬਰਨਾਲਾ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਰ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਨੇੜਿਉਂ ਸਬ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ। ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦਰਮਿਆਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਧੜੇਬੰਦੀ 'ਚ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਉਸ ਰੋਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਏਗਾ।

ਇਸ ਦਿਨ ਹੀ ਜਲੰਧਰ 'ਚ ਇਕ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਸਵਾਰਾਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਪੁਜਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਗੰਗਾ ਜਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁਖ ਗੁੱਟਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕ ਬਰਨਾਲਾ ਸਮਰਥਕ ਦੂਸਰਾ 'ਅਕਾਲ ਤਖਤ' ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਰੀ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਗੂ ਮੰਨਦ ਹਨ।

ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਸੌ ਸੱਠ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 17 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉਪ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਉਮਰਾਨੰਗਲ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਂਬਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਰਨਾਲਾ ਹਮਇਤੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 19 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ 141 ਨੂੰ ਬੱਜਟ ਅਜਲਾਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੇ ਲਈ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੰਜ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਤਨਭੋਗੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਮੰਨਕੇ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਕੀ 136 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਦਰਜਨ(ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਟੌਹੜਾ, ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ

ਰਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਕੁਝ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਘਟਕੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮਦਰਾਸ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ'ਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ

ਮਦਰਾਸ:—ਮਦਰਾਸ 'ਚ ਹੋਏ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਕ ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ।

ਪੁਲੀਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਬੰਬ ਫਟਣ ਨਾਲ ਇੰਜਣ ਅਤੇ ਅੱਠ ਡੱਬੇ ਪੁਲ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਪਏ। ਡੱਬਿਆਂ ਦੇ ਮਲਬੇ 'ਚੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਕੱਢ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦੁਰਘਟਨਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬੰਬ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ 'ਚ ਤਾਮਿਲ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਮਿਲ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਹਨ।

ਉਧਰ ਮਦਰਾਸ 'ਚ ਚਾਰ ਤਾਮਿਲ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਪੁਲੀਸ ਕੇ.ਕੇ.ਰਾਜੇਸ਼ਕਰਨ ਨਾਈਅਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਹਾਦਸਾ ਭੰਨਤੋੜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਬੰਬ ਦੇ ਫਟਣ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਪੱਗ 50 ਮੀਟਰ ਰੇਲ ਪੱਟੜੀ ਵੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ। ਮਦਰਾਸ ਤੋਂ 270 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੱਖਣ 'ਚ ਇਸ ਥਾਂ 'ਤੇ 1965 ਵਿਚ ਵੀ ਰੇਲ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 147 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁਲੀਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦੀ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਪਰ ਇਹ ਬੰਬ ਰੀਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ 'ਚ ਲੜ ਰਹੇ .ਰਹੇ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਪੁਲੀਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਹ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਕੋਈ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਤਾਮਿਲ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਾਂ 'ਚ ਸੁਲਾਹ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਰੇਲਵੇ ਮੰਤਰੀ ਮਾਧਵ ਰਾਉ ਸਿੰਧੀਆ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ 'ਚ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਗਸ਼ਤ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹਟਾ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਮਹਿੰਗਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਇਟਲਰ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ 'ਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਅੰਤਰਜਾਮੀ 'ਇੰਡੀਅਨ ਏਅਰਲਾਈਨਜ਼'ਦੀਆਂ ਉਡਾਣਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਖੁੱਭਣ ਕਾਂਡ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ:—ਬੀਤੇ ਸਾਲ 25 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਅਬੋਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਖੁੱਭਣ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ,ਜਿਸ ਵਿਚ 8 ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 6 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ,ਦੇ ਮੁਖ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜਹਾਰ ਆਲਮ ਖਾਨ ਨੇ ਅੱਜ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਖੇਤਰ 'ਚ ਦੋ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਹਨ.

THE CANADA DARPAN
(Punjabi Weekly Newspaper)
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8
Chief Editor: **DARSHAN GILL**
Art: **N. DHALIWAL**
All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਹਨ । ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ।
Ph. 581-4473

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਿਉਂ ?

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੁੱਝ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਖਬਾਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੋਧੇ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਲੀਡਰ ਆਪ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ-ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਕੇ ਹੁਣ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਸੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪ ਤਾਂ ਦੁੱਧ-ਧੋਤੇ ਹਨ,ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਕਸੂਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹਿੰਸਾ ਉਤੇ ਥੱਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਬੁੱਢੀ ਖੋਸੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤ ਕੇ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿਚ ਰਹੀ ਹੈ । ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੀਡਰੀਆਂ ਚਮਕਾਈਆਂ,ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਰਿਆਂ ਉਤੇ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ੇ ਕੀਤੇ,ਲੱਖਾਂ ਡਾਲਰ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾਤ ਭੜਕਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿਧਾ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਬਦਨਾਮ ਹੋਈ । ਹੁਣ ਉਸ ਬਦਨਾਮੀ ਨੂੰ ਧੋਣ ਲਈ ਫਿਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਇਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਖੋਸੜ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਪ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਚਮਕਾਏ,ਜ਼ਜ਼ਬਾਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਧੜੇਬੰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਕੁ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਗੰਢਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤੋਏ ਤੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ । ਹੁਣ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੁਸੀਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ-ਇਸ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੇ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ? ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ-ਅਜਿਹੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨੀ ਵਧੀ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਪੱਕੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨਾ ਇਧਰ ਜੋਗੇ ਰਹੇ ਨਾ ਉਧਰ ਜੋਗੇ । ਅਖੌਤੀ ਕੌਮ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੀਂ ਵੜ ਗਏ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਅੱਗ ਦੇ ਬੂਥੇ ਝੋਕ ਦਿਤੇ ਗਏ

● ਜਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੁਛ ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਛ ਖਿਆਲ ਲਟਕ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ?

ਡਾ.ਪ੍ਰਭਾਕਰ ਮਾਚਵੇ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ । ਲੁਧਿਆਣੇ ਹਿੰਦੀ-ਕਥਾ ਗੋਸ਼ਠੀ ਸੀ ਉਥੋਂ ਹੀ ਦੋਸਤ ਜਲੰਧਰ ਲੈ ਗਏ । ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਗਈ । ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਮਨ ਭਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਦਿਲ ਦਰਦ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ । ਕਾਰਣ? ਮੈਂ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਸੁਨਿਹਰਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਤਾਣੇਬਾਣੇ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿਖ ਅਟੁੱਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ । ਜਿਸਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਮਾਹੀਆ,ਤ੍ਰਿੰਜਣ ਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਗੀਤ ਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਉਭਰਦੇ ਸਨ । ਹਿੰਦੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਸੀ । ਗੁਰਮਖੀ ਵਿਚ ਗੈਰ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ ਕਵੀ ਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਸਨ ਧਨੀਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ,ਆਈ.ਸੀ.ਨੰਦਾ,ਫਜਲ ਬਖਸ਼,ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ,ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ,ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਨਾਮ ਗਿਣਾਵਾਂ ਕੀ ਇਹ ਸਭ ਸਿਖ ਸਨ ? ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਉਦੋਂ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ । ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਧੁਰੰਦਰ ਹਿੰਦੀ,ਉਰਦੂ,ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਇਸੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ—ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸ਼ਰਧਾਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ,ਸਵਾਮੀ ਰਾਮਤੀਰਥ,ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ,ਅਧਿਆਪਕ ਪੂਰਣ ਸਿੰਘ ਜਿਸਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਰਹੇ । ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਤੇ ਅਦੀਬ । ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਤਸਵੀਰਾਂ—

ਡਾ.ਸਰਵਪਲੀ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ 1957-58 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ । ਪਹਿਲੀ ਕਮੇਟੀ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ,ਜਸਟਿਸ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ,ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਆਦਿ,ਡਾ.ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ,ਪ੍ਰੋ.ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ.ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸਨ । ਫਿਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੈਠਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,ਪਟਿਆਲਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ,ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ,ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ,ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ 'ਪੰਜ ਦਰਿਆ'ਤੇ ਪ੍ਰੋ.ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ,ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ,ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ,ਸ਼ਿਵਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰ । ਐਸ.ਐਸ.ਰੰਧਾਵਾ.ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਹਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਨੀ,ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਵਧੀਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖਕ ਵੀ ਮਿਲੇ । ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਨ 1950 ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ । ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਬੰਬਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ । ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ,ਮਰਾਠੀ,ਗੁਜਰਾਤੀ,ਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋ ਛਾਪਿਆ ਵੀ ਸੀ । ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮੇਰਾ 'ਨਾਮਦੇਵ-ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਕਵਿਤਾ'ਗਰੰਥ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ । ਸਿੱਖ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ ਲਈ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ । ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਕਾ ਸਾਹਿਬ ਗਾਡਗਿਲ ਗਵਰਨਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਜਪੁਜੀ'ਦਾ ਤਰਜਮਾ ਮਰਾਠੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਲਾਹ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ । ਮੈਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਾਨ' ਨਾਲ ਦੋ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ,ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ,ਕਤਲਗੜ੍ਹਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ । ਮੇਰਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਆਤਮਿਕ ਸੰਬੰਧ ਹੈ । ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਹਿੰਦੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ-ਸਿਰੋਪੇ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਰਾਇ ਮੰਨੀ । ਸੁਰੇਸ਼ ਕੋਹਲੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਚੇਤਨਾ ਨੇ ਪ੍ਰੇਮ-ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਾਥਣਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮਰਾਠੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਬੋਲਦੀਆਂ ਸਨ ।

ਇਹ ਸਭ ਆਤਮ-ਆਲਾਪ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਉਸਨੂੰ ਗਲਤ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ । ਜਿਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਨਿਹਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਮਾਣੀ ਹੈ ਪ੍ਰੀਤ ਲੜੀ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ 'ਮੱਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਸਰੋਂ ਦਾ ਸਾਗ'ਖਾਧਾ ਹੈ । ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣੇ ਹਨ । ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਦੇ ਨਾਟਕ ਦੇਖੇ ਹਨ । ਡੁਸੈਲ ਡੋਰਫ,ਸਟਾਕ ਹਟਨ ਤੇ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਮਾਣੀ ਹੈ । ਅਨੇਕਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਲੜਕੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਅਪਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਇਆ ਹੈ,ਉਸਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ । ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ? ਉਥੇ ਦੀ ਇਨਸਾਨ ਬਰਾਦਰੀ,ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ 'ਨਾ ਕੋ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ'ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ? ਕੀ ਸੱਪ ਸੁੰਘ ਗਿਆ ? ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਇਕ ਗਹਿਰੀ ਅਦਿੱਖ ਦੀਵਾਰ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਇਕ ਧੁੰਦ ਛਾ ਗਈ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਤੇ ਦੋ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ । ਇਹ ਕਿਸ ਬਾਹਰ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਵਾਰਥੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ? ਇਹ ਬੀਜ ਕਿਸ ਬੀਜਿਆ ? ਅਤਿਅੰਤ ਦੁਖਦਾਈ,ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਹਿੰਸਕ,ਸਹੀ,ਮਾਨਵਤਾ ਵਾਦੀ ਹੱਲ ਕੀ ਹੈ ?

ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਾਥੀ ਚੁਣੇ ਤਾਂ ਇਕ ਰਾਜਗੁਰੂਸੀ,ਇਕ ਅਸ਼ਫਾਕਉੱਲਾ,ਤੀਜਾ ਸੁਖਦੇਵ । ਉਦੋਂ ਕਿਥੇ ਸੀ ਸਿੱਖ-ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਭੇਦ ਭਾਵ ? ਜਦੋਂ ਸੈਨਾਵਾਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਚੀਨ ਨਾਲ ਲੜੀਆਂ ਉਦੋਂ ਕੌਣ ਸੀ ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੇ ? ਕਿਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੂਨ ਬਹਾਇਆ ? ਕਿਸਨੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਖੂਨ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ? ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਬਣਾਈ ਤਾਂ ਇਕ ਹਿੰਦੂ—ਇਕ ਸਿੱਖ ਤੇ ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਔਰਤ ਨੂੰ ਲਿਆ,ਢਿਲੋਂ,ਸ਼ਾਹਨਵਾਜ਼ ਖਾਨ ਤੇ ਲਕਸ਼ਮੀ ਕੌਣ ਸਨ ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਦੇਖ ਕੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਚੁਣਿਆ ਸੀ 'ਕਦਮ ਕਦਮ ਬੜ੍ਹਾਏ ਜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਾ'"ਜੈ ਹਿੰਦ'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਗੀਤ ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਸਨ ? ਕਿਥੇ ਗਏ ਉਹ ਦਿਨ ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਲੋਕ ?

ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗ ਲੈ ਲਉ,ਅਖਬਾਰ ਲੈ ਲਓ । ਹਿੰਦੀ,ਉਰਦੂ,ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਭੇਦ ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੰਦਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ,ਸਾਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ (ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੰਸ)ਸਭ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਨ । ਸਾਡੇ ਚੰਗੇ ਹਿੰਦੀ,ਉਰਦੂ,ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ । ਮੈਂ ਉਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਭਾਸ਼ਾ-ਬੋਲੀ,ਪ੍ਰਾਂਤ ਜਾਤ-ਪਾਤ,ਮੱਤ-ਪੰਥ ਦੇ ਸਭ ਦਾਇਰੇ ਛੋਟੇ ਲਗਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ?

ਹਿੰਦੀ ਸਹਿਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਪਟਿਆਲਾ,ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ,ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਦਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਕਈ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀਂ । ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਏ ਕਈ ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸੱਤ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੱਲਕੱਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ । ਹੁਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹਿੰਦੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਉਰਦੂ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਨਹੀਂ,ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਪਰ ਆਏ ਨਹੀਂ । ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਕਾਲਜ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ । ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਐਕਸਟੈਂਸਨ ਲੈਕਚਰ ਹਾਲ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ 25 ਲੇਖਕ-ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਸਰੋਤੇ ਉਹ ਵੀ ਡਰੇ ਜਹੇ ਸਹਿਮੇ ਜਹੇ । ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਆਏ ਤੇ ਦੁਪਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇ । ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੋਪੇਡ ਜਾਂ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ । ਸੜਕ ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਸ਼ਤ,ਥਾਂ ਥਾਂ ਚੌਕੀਆਂ । ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਭ ਰੰਗੀਨ ਰਾਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਮਾਂ ਠੱਪ ਸਭ ਥਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਫੌਜ ਜਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਐਫ.ਤੇ ਬੱਸ...

ਕੀ ਇਸੇ ਲਈ ਲਾ-ਕਾਬੁਰਜੀਏ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਸੀਮੇਂਟ ਤੇ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਉਭਾਰਿਆ ਸੀ ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਫੁੱਲ-ਬਗੀਚੇ ? ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਮਿਲੇ ਜੁਲੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ,ਰਾਗੀ ਜੱਥੇ ਤੇ ਕੱਵਾਲੂ,ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਿਲਾਂ,ਜਿਥੇ ਬੇਦੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ,ਵੱਡੇ ਗਲਾਮਅਲੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬੇਗਮ ਅਖਤਰ,ਸਿੰਘ ਬੰਧੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਜਗਜੀਤ ਚਿਤਰਾ ਤੇ ਰਾਤ ਰਾਤ ਭਰ ਸੰਗੀਤ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੇ ਉਹ ਹਿੰਦੂ-ਸਿਖ-ਮੁਸਲਿਮ ਸਰੋਤੇ ਕਿੱਥੇ ਗਏ ਉਹ ਸਭ ?

ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਮੁੜ ਸਿਆਸਤ 'ਚ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਜੁਲਾਈ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਚੋਣ ਨਾ ਲੜਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਉਤਸੁਕਤਾ ਤੇ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਂ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁੱਝ ਅਜੇਹਾ ਵਤੀਰਾ ਅਪਨਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿਸਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪੋਜੀਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਏ।

ਗਿ:ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਿਸਚਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ (ਇ:) ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਬਾਗੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਵਿਗੜੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਹੁਰਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕ ਮੌਕਾ ਅਜੇਹਾ ਵੀ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਅਪੋਜੀਸ਼ਨ ਤੇ ਬਾਗੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮਿਲ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦੇਣਗੇ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੱਧਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਗਿ:ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਹੁਰੀਂ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਣ ਬਾਦ ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ।

ਰਾਜਸੀ ਸਰਗਰਮੀ

ਗਿ:ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਟਿਕ ਕੇ ਬਹਿਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋਣ ਬਾਦ ਮੁੜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣਗੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਅਫਸਰ ਰਾਜਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਫਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਿਪਟੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਅਕਾਸ਼ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੀਟਾਇਰਡ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਬਤਰਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪ ਸਕੱਤਰ ਕੇ.ਸੀ.ਸਿੰਘ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਚੁਣ ਰੱਖੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਬਾਰੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਛਾਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਹੀ ਉਹ ਮਾਹਰ ਹਨ ਤੇ ਇਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਾ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਸਬੰਧੀ ਬਿਆਨ ਦੇ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਲਜੁੱਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਆੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣੇ, ਜੋ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੀ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਧੜਾ ਅਪਨਾਉਣਗੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਰਾਜਸੀ ਹਲਕੇ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਨਣੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਖੜੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹਿੱਲਜੁੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਆਏ ਸੱਤ ਫੌਜੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ:—ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਇਜ਼ਹਾਰ ਆਲਮ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ 7 ਨੌਜਵਾਨ ਰੰਗਰੂਟਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਬੰਧਿਤ ਫੌਜੀ ਯੂਨਿਟ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚਲੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਦ ਉਹ ਛੁੱਟੀ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਲਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੱਟੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਡਿਆਲਾ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕ ਫੌਜੀ ਰੰਗਰੂਟ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬੇਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਆਲਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਰੰਗਰੂਟ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੁੱਟੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਫੌਜ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ। ਫੜੇ ਗਿਆਂ ਵਿਚੋਂ 3 ਦਾ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਦਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਆਰਮੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਇਕ ਦਾ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਨਾਲ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਆਲਮ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰੋਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੇਵਲ 10 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਨ ਜਦ ਕਿ 90 ਫੀਸਦੀ ਡਰ ਜਾਂ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਹਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ 40 ਫੀਸਦੀ ਡਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਦ ਕਿ 50 ਫੀਸਦੀ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਡਾਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੋਕ ਹੀਰੋ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ.ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ 7 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਜੋ 7 ਵਿਅਕਤੀ ਫੜੇ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਂਅ ਕਾਰਜ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਖੁੱਬਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 8 ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਝੜਪਾਂ ਵਿਚ 6 ਬੰਦੇ ਫਟੜ

ਸ੍ਰੀਨਗਰ:—ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਫਰੰਟ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝੜਪ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ 4 ਵਿਅਕਤੀ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ। ਝਗੜਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਹਾਮੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬੈਨਰ ਅਤੇ ਝੰਡੇ ਉਤਾਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਮੁਜਾਹਿਦ ਮਨਜ਼ਲ, ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਹੈ, ਉਤੇ ਵੀ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਸ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਰਾਹੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾਉਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਹੰਝੂ ਗੈਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਦੋਹਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਲੋਂ ਪਥਰਾਓ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ 4 ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਏ। ਟਾਂਕੀਪੁਰਾ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੱਲਾ, ਸੰਗਰਾਮਾ ਜ਼ਿਲਾ ਬਾਰਾਮੂਲਾ ਤੋਂ ਵੀ ਚੋਣ ਝੜਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਗੋਰੇ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ

ਜੌਹਨਸਬਰਗ:—ਅਫਰੀਕਾ 'ਚ ਜੌਹਨਸਬਰਗ ਦੀ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਕ ਗੋਰੇ ਯੁਵਕ ਨੂੰ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਕ ਕਾਲੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਕਾਰਹੇਠ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰਿਆ।

18 ਸਾਲਾ ਜੌਹਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਰਕ 'ਚ ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਮਾਰੀਆ ਰਾਮਤਸੀ ਉਪਰ ਦੋ ਵਾਰ ਕਾਰ ਚੜ੍ਹਾਈ। ਜੌਹਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਖਾਤਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਹੋਈ 5 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧੀ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਮੈਥੋਂ ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ ? ਮੈਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹਾਂ। ਕੌਟੱਲਯ ਤੇ ਮੈਕਾਇਵਲੀ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ 'ਸ਼ਠ-ਸਾਠਿਅਮ'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨੂੰ,ਜਿਸਨੂੰ ਜਰਮਨ ਵਿਚ 'ਰਿਅਲ ਪੌਲਿਟੀਕ'ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,ਉਸਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਛੂਟ ਦਿੱਤੀ। ਧਰਮ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨੀਂਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਚਾਰੀਆ ਮਰਡੇਕਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ 'ਅਤਿ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ'ਕਿਹਾ। ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ,ਅਰਵਿੰਦ,ਤਿਲਕ,ਗਾਂਧੀ,ਵਿਨੋਬਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇਖੋ ਤਾਂ ਕੀ ਬਚੇਗਾ ?

'ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ'ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਹੋਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ "ਉਹ ਵੰਡਕੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ"ਅਰਥਾਤ'Divide and Rule'ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ ਪਰ ਮੌਲਾਨਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੰਡਦੇ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਉਹ ਕਰਦੇ ਨੇਂ'2We divide and they Rule'ਪਰ ਮੁਸੀਬਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—'ਮੇਰਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ।—ਤੇਰਾ ?ਉਹ ਅਣਉਚਿਤ'ਬੱਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਟੰਟਾ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 100 ਸਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। 100 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 59 ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ। ਚੰਦਰਾਵਰਕਰ ਆਖਰੀ ਮਰਾਠੀ,ਬੱਸ ਆਖਰੀ ਬੰਗਾਲੀ,ਪਟਾਭੀ ਆਖਰੀ ਦੱਖਣ-ਭਾਸ਼ੀ ਇਹ ਸਭ ਵੀ ਸਵਰਾਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬੱਸ ਇਕੋ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਨਹਿਰੂ,ਇੰਦਰਾ ਤੇ ਹੁਣ ਰਾਜੀਵ। ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਵਰਾਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ,ਹਿਊਮ,ਬੈਨਰਜੀ, ਦਾਦਾ ਭਾਈ ਨੈਰੋਜੀ,ਅੰਸਾਰੀ,ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ,ਸਰਦਾਰ ਪਟੇਲ ਆਦਿ ਚੰਗੇ ਮਿਹਨਤੀ ਨੇਤਾ ਬਾਕੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਪੀ.ਬਿਹਾਰ,ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼,ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਆਸਾਮ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਬਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਣਗੌਲਿਆਂ ਹੀ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ? ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਦੌਰਾਨ ਰੂਸ ਤੋਂ ਉਪਰਾਜ ਰੁੱਸਦੇ ਗਏ ਰੁਮਾਨੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ? ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਂ ਤਾਂ 'ਸਭ ਸਮਾਨ ਹਨ'ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਦੋਂ 'ਕੁਝ ਲੋਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਸਮਾਨ'ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ?

ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਹੀ 100 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਉਪਰ ਐਕਸਪੋਰਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਊਨੀ ਕੱਪੜੇ,ਮਸ਼ੀਨਾਂ,ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਆਦਿ ਦੀ। ਇਹੀ ਸਭ ਈਰਖਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪੜੋਸੀ ਮਿੱਤਰ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਜਲਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਾਜ ਵੀ। ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ 'ਆਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼ੂਨਯ'ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਜੀ,ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਜੀ ਜਾਂ ਸਹਾਰੇ ਲਈ ਲਾਲਸਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਲਾਲਸਾ ਉਗਰਵਾਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਕਸਲਵਾਦ ਦਾ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਦੁਖਦਾਈ ਹੈ। ਹਿੰਦੀ-ਕਹਾਣੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਚਿੱਟੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲਾ ਸਿੱਖ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਕੀਨਿਆਂ 'ਚ ਵਪਾਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਬੱਚੇ ਉਥੇ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਇਥੇ.ਸੀ। ਗੋਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਜੋਸ਼ੀ,ਚਿਤਰਾ ਮ੍ਰਿਦੂਗਲ,ਸੁਰੇਸ਼ ਸੇਠ,ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਰਾਜਪਾਲ,ਸੁਰੇਸ਼ ਵਾਤਸਾਇਨ,ਸਤੀਸ਼ ਕਾਂਤ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਮਾਨਵਤਾ ਵਾਦੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਰੋਤਾ ਅੰਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੋਲਿਆ "ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਹੋ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ (ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ)ਬੜਾ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋਇਆ ਹੈ,ਕਿੰਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹਿੰਦੂ-ਲੇਖਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ?ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ।" ਸਿੱਧੇ ਸਾਧੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਭੋਲਾ-ਭਾਲਾ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਵਾਲ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਅਣ-ਉੱਤਰਿਤ ਹੈ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ 1938 ਵਿਚ ਇੰਦੌਰ ਵਿਚ ਜੇਨੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਆਏ ਉਹੀ 'ਮਾਨਵਤਾ ਵਾਦੀ'ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋਏ। ਤਾਂ ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ "ਜੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਟੈਗੋਰ ਤੇ ਸ਼ਰਤ ਚੰਦਰ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਇਕ 'ਕਾਬਲੀਵਾਲਾ'ਤੇ 'ਮਹੇਸ਼'ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਚਰਿਤਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸਤਰੀ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ? ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਨਾਗਰ ਦਾ 'ਬੂੰਦ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰ'ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਲਿਖਣ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਇਦ 'ਗਿਆਨ ਉਦਯ'ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਿਖਿਆ .ਸੀ ਕਿ "ਨਾਗਰ ਜੀ ਚੌਂਕੀ ਲਖਨਊ ਵਿਚੋਂ ਪਾਤਰ ਚੁਣਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇੱਥੇ ਇਕ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਤਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜਾਤ ਬਾਹਰ ਕਰਨ ਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਹ ਨੇ 'ਦਿ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ'ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਦੇ ਅਤੇ ਯਸ਼ਪਾਲ ਦੇ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ,ਨਹਿਰੂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਲਾਭ ?ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਸੀ 'ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਸਾਡੇ ਸਭ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਹਨ'।

ਮੈਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵਧਦੀ ਦੂਰੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ। ਪਰ ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਆਰਥਿਕ,ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੂਰੀ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਅੱਗ ਲਗਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਿਧਾਰਥ ਹੋਟਲ ਨੂੰ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਅਗਨੀ ਸ਼ਾਸ਼ਕ ਯੰਤਰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ'ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ? ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਫਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਸਹੀ ਟਾਂਕਾ ਲਾਉ ਤਾਂ ਕੱਪੜਾ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ,'ਕਿ ਫਿਰ ਪਛਤਾਏ ਹੋਤ ਕਿਆ ਜਬ ਚਿੜੀਆ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤ'। ਅਜੇ ਸਥਿਤੀ ਇੰਨੀ ਵਿਗੜੀ ਨਹੀਂ। ਅੱਗ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਾਫੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਧੁੰਧਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿਚ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮਾਨਵੀ ਕਹਾਣੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਲੇਖਕ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰਿਆ ਸੀ। ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਵਸ਼ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਬੇਟੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਸਵੇਰੇ ਸਬਜ਼ੀ ਖਰੀਦਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹ ਮਿੱਤਰ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਅੱਖਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ "ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ ਹੁਣ ਇਕ ਸਿੱਖ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਵੇਂਗਾ ?"ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਦੋਸਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਪਾਰ,ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਭਾਸ਼ਾ ਸਭ ਇਕੋ ਹੈ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਫਰਕ ਘਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਲੇਖਕ-ਸਾਹਿਤਾਰ-ਕਲਾਕਾਰ ਵਿਚਾਰੇ ਆਪਣੀ ਤੂਤੀ ਇਸ ਨਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਸੁਣਾ ਸਕਣਗੇ।

ਅਮਿਤਾਭ ਯੂ.ਪੀ.ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇਗਾ ?

ਦਿੱਲੀ:—ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਨੂੰ ਯੂ.ਪੀ. ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਹਿਮ ਸੂਬੇ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਉਸਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਜਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਾਂਗਰਸ(ਇ)ਵਿਚ ਜੋ ਬਗਾਵਤ ਦਾ ਚੱਕਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਯੂ.ਪੀ.ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਕਿੰਡਰ ਗਾਰਡਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੋਸਤ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਦੋਸਤੀ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਮੱਧਮ ਨਹੀਂ ਪਈ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ, ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਦੀ ਹਰ ਸਲਾਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਮੰਤਰੀ ਵੀ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਿਤਾਭ ਨੇ ਹੀ ਵਿੱਤ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵੀ.ਪੀ.ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿੱਤ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਦੇ ਭਰਾ ਅਜੀਤਾਭ ਬਚਨ ਦੇ ਮਾਲੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਯੂ.ਪੀ.ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਕਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ ਬਣ ਸਕੇਗਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਫਿਲਮੀ ਹੀਰੋ ਹੈ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਮਿਤਾਭ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ 'ਚ ਇੰਕਾ ਦਾ ਮੁਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਣਾਬ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਇੰਕਾ ਨੇ ਲੱਗਪੱਗ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਚੋਣ ਨਤੀਜਾ ਉਸਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਸ ਲਈ ਉਥੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਲਈ ਜਾਣ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆ·ਦਾਤਰ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਆਗੂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਲਾਕਾਰ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਲਈ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੈ ਕਿਸੇ ਚੋਣ ਸਭਾ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ।

ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਬਣੇਗੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਸੀਟ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਥੇ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 103 ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਰਜੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤ ਕੇ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਤ ਕੇ ਨਾ ਜਾਵੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇ.ਕੇ.ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿਆਰੰਜਨ ਦਾਸ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੁਬਰਤ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਅਸਹਿਯੋਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸੁਬਰਤ ਮੁਖਰਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਣਾਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਚੋਣ ਵਾਟਰਲੂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪੂਰੀ ਫੌਜ ਯਾਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੇਹਰੋਤਰਾ, ਗੁੰਡਰਾਓ ਅਤੇ ਐਫ.ਐਮ.ਖਾਨ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਮੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਵੋਟ ਖਿਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਚੋਣ ਤੇ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀਆ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵੀ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਆਰੰਜਨ ਦਾਸ ਮੁਨਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਜੇ ਤਾਈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ 19 ਮੌਤਾਂ

ਮਾਸਕੋ:—ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਰਾਜ ਤਾਜਿਕਸਤਾਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟਣ 'ਤੇ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 19 ਵਿਅਕਤੀ ਮਰ ਗਏ।

ਸੋਵੀਅਤ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਤਾਸ ਅਨੁਸਾਰ 6 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਜਦ ਕਿ 11 ਹੋਰ ਗੁੰਮ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਜੀਵਤ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਤਵਾਦੀ ਪਾਦਰੀ

ਪਕੀਸੀ ਰੌਸ(ਸਪੇਨ):—ਇਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਾਦਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਇਕ ਔਰਤ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਫਾਦਰ ਇਲਾਡੋ ਬਲਾਂਕੋ ਨੇ ਇਹ ਗੋਲੀ ਉਦੋਂ ਚਲਾਈ। ਜਦੋਂ ਉਸਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਜਨਾਜ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਦ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਪਾਦਰੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਔਰਤ ਚਰਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨੇ ਦਫਨਾਗਾਹ ਤੱਕ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਾਦਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਨੇ 49 ਸਾਲਾ ਇਸ ਪਾਦਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੇਲੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਪਾਦਰੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਇਕ ਸਬ-ਮਸ਼ੀਨਗੰਨ, ਤਿੰਨ ਰਾਈਫਲਾਂ, ਤਿੰਨ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸ਼ਾਟ ਗੰਨਾਂ ਵੀ ਮਿਲੀਆਂ।

ਲੋਕ ਦਲ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ —ਬੰਸੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:—ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਲੋਕ ਦਲ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਇਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਦਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਜ਼ਾਤਪਾਤ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉਤਰ ਵਿਚ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਸੰਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੋਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਮਿਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਮੁਖ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮਿਆਦ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਸੰਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ)90 ਮੈਂਬਰੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ 70 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਤਲੁਜ—ਯਮਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋਰ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ ਇਹ ਸਟੈਂਡ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ 70000 ਏਕੜ ਭੂਮੀ ਦੇ ਦੂੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੇਂਦਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਤੇ ਉਸਾਰਕੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਸ੍ਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਲਕਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੱਕ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਹਿੰਦੀ-ਭਾਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਦਮੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੁਆਰਥ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਵਲੋਂ ਟੀ.ਵੀ.'ਤੇ ਬਹਿਸ ਮਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਪਟਿਆਲਾ:—ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਪੰਜਾ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ 'ਚ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚਿੱਠੀ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ 'ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਵਲੋਂ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਉਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਦੂਸਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਲਫਰੰਸ ਬੰਬਈ 'ਚ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸਾਖੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਰਬ ਪਾਰਟੀ ਰੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਅਮਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਗਾੜੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਓ ਵੀ ਵਧ ਜਾਏਗਾ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੰਸ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਬਰਨਾਲਾ 'ਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਘਰੂਟ— ਘਰੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

- ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ----ਗੱਪਸਤਾਨ

— ਸਰਕਾਰੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹੋਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ-ਜੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸ ਫਿਰ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ'ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ!

- ਪੁੱਠਾ ਕੰਮ----

— ਵਾਰਿਸ਼ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਭਾਵੇਂ ਕੱਟੀਏ ਪੋਰੀਆਂ ਪੋਰੀਆਂ ਨੀ।

- ਸੰਧੂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

— ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਹੀ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਮੂਹਰੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ।

- ਗੱਪੀ----

— ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜ਼ਾਇਸ਼ ਬਾਕੀ ਹੈ?

- ਅਸਲੀਅਤ----

— ਉਘੜ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ ਹੈ!

- ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਪਨਾਹਗਾਹ ---

— ਹੁਣ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ?

- ਮੁਖਬਰੀ----

— ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਭ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ!

- ਜੁਝਾਰੂਆਂ ਦੀ ਗਹਿਰੀ ਚਾਲ----

— ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਸ਼ਰੇ—ਆਮ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦਿਤੀ!

- ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ----

— ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਤਮਗਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ!

- ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ----

— ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਐਵੇਂ ਭਕਾਈ ਮਾਰੀ ਜਾਨੈਂ!

- ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਫਤਵਾ----

— ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ,ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,ਰਾਗੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਂ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ-ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਘੰਟਾਲ ਨਾ ਸੁਣਨ ਤਾਂ ਕਸੂਰ ਕਿਸਦਾ ਹੈ?

- ਅਮਰੀਕੀ ਜਾਸੂਸ----

— ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹਨ?

- ਸ਼ਰਾਬ ਕੱਢਣ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ----

— ਤੇ ਪੀਣ 'ਤੇ ਖਰੂਦ!

- ਗਊਆਂ ਦੀ ਪੂਛਾਂ ਸੁਟੀਆਂ----

— ਹੋਰ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੇਲੇ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਫੌਜੀ ਹੱਥੋਂ ਫੌਜੀ ਹਲਾਕ

ਬਟਾਲਾ:—ਇਥੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਕੋਟ ਕਰਮਚੰਦ ਪਿੰਡ ਲਾਗੇ ਫੌਜੀ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਫੌਜੀ ਜਵਾਨ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਮੁਖਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗਿਰਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰਵਿਸ ਰਿਵਾਲਵਰ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫ਼ਾਰਮ

SUBSCRIPTION FORM

To

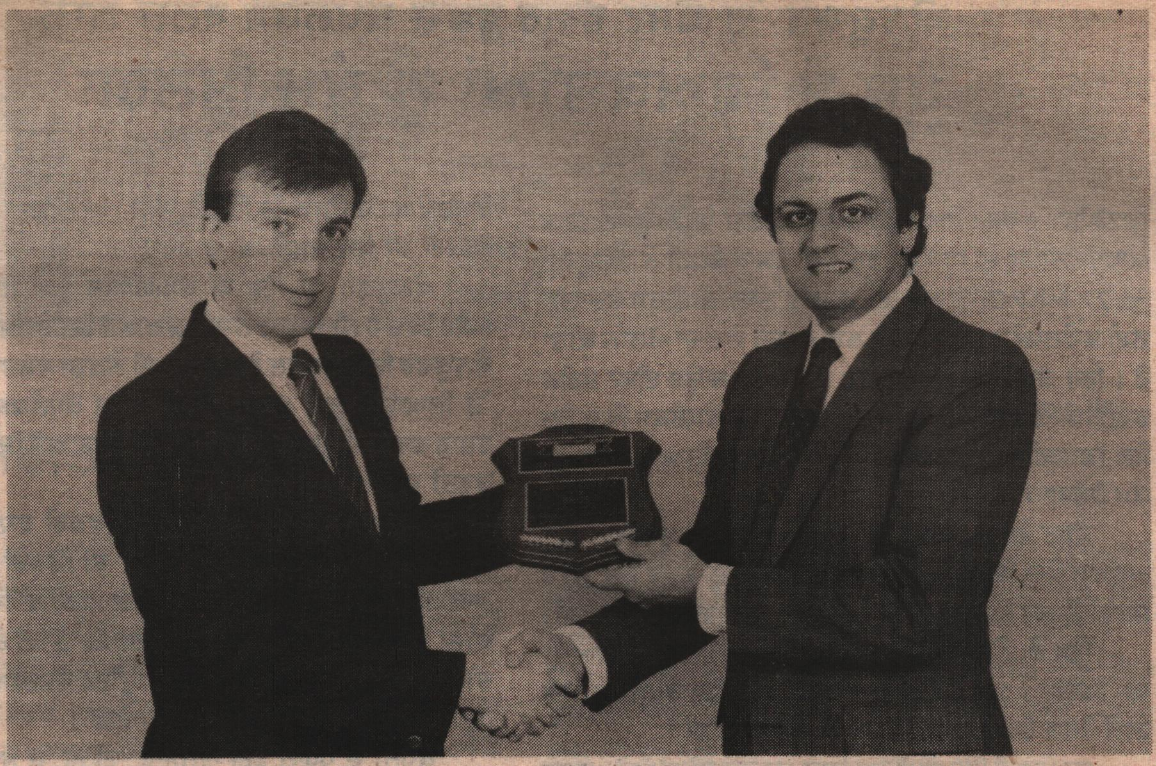
The Canada Darpan
P.O.BOX 265
Surrey, B.C.
Canada, V3T 4W8
Ph. 581-4473

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my Subscription for the year(s)....... I may be sent the newspaper at the following address :

Name...
Address..
City..
Province...
Postal code...
PHONE.

One Year	25 dollars
Two Year	45 dollars
Three year	65 dollars
Life membership..........	300 dollars
ASIA...........................	100 dollars[a year]
U.S.A.	30 dollars [a year]
Europe	100 dollars[a year]
Africa	100 dollars [a year]

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ— ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ

ਵੈਨਕੂਵਰ:—ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਕੌਣ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਰਦਾਰ ਉਦਮੀ ਤੇ ਸਾਹਸੀ ਹੈ। ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਪੈਮਾਨੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਪੁਚਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਬੰਬੇ ਸਵੀਟਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਜਾਈਆਂ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਰਕਿਟ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹਿਸਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਹੈ ਜਿਥੇ ਹਰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਬੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੰਚ ਅਤੇ ਡਿਨਰ ਇਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ,ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਗੋਰੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਣਿਆਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਐਂਡ ਬਰਦਰਜ਼ ਕੇਵਲ ਮਠਿਆਈਆਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਲਾਇਰਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਘਾ ਨਾਂ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ ਦੇ ਸਟੋਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਲ ਸੇਲ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦੀ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਐਂਡ ਬਰਦਰਜ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ।

ਨਬੌਬ ਚਾਹ

ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਐਂਡ ਬਰਦਰਜ਼ ਨੇ ਨਬੌਬ ਚਾਹ ਦੀ ਡੀਲਰਸ਼ਿਪ ਲੈ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 1986 ਲਈ ਨਬੌਬ ਚਾਹ ਦੇ ਡੀਲਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਆਏ ਹਨ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਮਾਣ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਹੈ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨਰੇਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਣ ਉਤੇ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਡੈਲੀਗੇਟ ਨੱਚਣ ਲੱਗੇ

ਮਾਂਟਰੀਅਲ:—ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਦੀ ਮਾਂਟਰੀਅਲ 'ਚ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨੱਚਣਾ ਟੱਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾ ਇਡ ਬਰੌਡਬੈਂਟ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ।

ਪਾਰਟੀ ਨੇਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ,"ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਸਾਡੀ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿੰਨੀ ਉਹ ਹੁਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਉਹ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਆਸ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇਗੀ।"

ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਭਾਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸੁਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਲਰੂਨੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਹੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਿੰਦਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਸੀ ਕਿਊਬਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨਾ। ਕੁਝ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ 'ਚ ਕਿਊਬਕ ਦੀ ਵੀਟੋ ਪਾਵਰ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਮਤਾ 1400 ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਤੇ 'ਚ ਕਿਊਬਿਕ ਦੀ ਫਰੈਂਚ ਬੋਲਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨੋਟ:—ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦਾ ਠੀਕ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 684-3111 ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਹਫਤਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਗਲਤ ਛਪ ਗਿਆ ਸੀ।

ਵਿਨੀਪੈਗ 'ਚ ਅਮਨ ਮਾਰਚ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ

ਵਿਨੀਪੈਗ:—ਵਿਨੀਪੈਗ 'ਚ 13 ਜੂਨ 1987 ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 6ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਲਈ ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦੀ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਸਰਕਾਰ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪਲੈਨਿੰਗ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦੀ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅਮਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਲ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਹਰ ਉਮਰ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਵਿਨੀਪੈਗ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਦੀ ਅਮਨ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਲੰਘਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਲ ਇਲਾਕਾਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਚ 'ਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਮੈਂਬਰ ਵਿਨੀਪੈਗ ਆ ਕੇ ਮਾਰਚ 'ਚ ਹਿਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ 'ਚ ਹੀ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਮਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ:—ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜੇਲ੍ਹ ਬਨਾਣ ਸਬੰਧੀ ਏਥੇ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਅਮਲਾ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੁਆਲਿਉਂ ਸਭ ਦਰਖਤ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕੰਢੇਦਾਰ ਤਾਰ ਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੋ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ 100 ਵਾਰਡਨ ਹੋਰ ਤੈਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕਰੀਬਨ 50 ਕੈਦੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ,ਬਾਕੀ ਦੇ ਕੈਦੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ'ਦਾ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਾਰ ਅਮਨ ਅੰਕ ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਵੇਗਾ

ਲੇਖਕ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਲੇਖ,ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮੱਗਰੀ 6 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ।

ਵਪਾਰੀ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੰਨੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਰੀਜ਼ਰਵ ਕਰਵਾ ਲੈਣ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ

581-4473

ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਚ ਵੈਸਟ ਫੇਅਰ ਫੂਡਜ਼ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸੌ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲੇਗਾ

ਵਿਨੀਪੈਗ:—ਵੈਸਟ ਫੇਅਰ ਫੂਡਜ਼ ਪਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਪੈਸੀਫਿਕ ਲਿਮਟਿਡ ਆਫ·ਵਿਨੀਪੈਗ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਰਲੀਜ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਚ 27 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਲੈਕਸ ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ ਅਤੇ 350 ਸਾਊਥ ਈਸਟ ਮਰੀਨ ਡਰਾਈਵ 'ਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਹੋਲ ਸੇਲ ਡਿਸਟਰੀਬਿਊਸ਼ਨ,ਪਰਚੂਨ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵੈਸਟ ਫੇਅਰ ਪਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਰਵਿਨ ਬੂਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਇਸ ਸਾਲ ਬਹਾਰ ਰੁੱਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ 1988 ਦੀ ਬਹਾਰ ਰੁੱਤ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਨਾਲ 500 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਮਿਲੇਗਾ। 5.3 ਹੈਕਟੇਅਰ 'ਚ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨਾਲ ਸਿਟੀ ਟੈਕਸ ਰੈਵਨਿਊ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਹੁ ਮੰਤਵੀ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਵਸਤਾਂ ਦਾਹੋਲ ਸੇਲ ਵਪਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਥੋਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਕੀ ਗਰੋਸਰੀ,ਫਰੋਜਨ ਫੂਡ,ਡੇਅਰੀ ਅਤੇ ਮੀਟ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਾਰਡਵੇਅਰ,ਹਾਊਸਵੇਅਰ,ਖਿਡੌਣੇ ਅਤੇ ਆਟੋਮੋਟਿਵ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵੀ ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵੈਨਕੂਵਰ 'ਚ ਇਹ ਥਾਂ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਅਤੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸੜਕ ਅਤੇ ਰੇਲ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਥਾਂ ਅਨਾਜ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਸਿਸ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਸਟੋਰ ਦੇ ਪਰਚੂਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਾਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ 4500 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਥਾਂ ਅਨਾਜੀ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ 4500 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਥਾਂ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਾਊਸਵੇਅਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੱਪੜੇ ਤਕ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਹ ਕਾਊਂਟਰ ਵੈਸਟਫੇਅਰ ਫੂਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਜਾਏਗਾ।

ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੂਟੀ ਅਨੁਸਾਰ,"ਬੀ.ਸੀ.'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਵ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੂੰਜੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਵੈਨਕੂਵਰ ਨੂੰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਜਲ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ।"

ਇਸ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੇਲੇ 300 ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਨ 11.5 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗਾ।

ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਦੋ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਅਬੋਹਰ ਲਾਗੇ ਤਿੰਨ ਹਲਾਕ

ਅਬੋਹਰ:—ਇਥੋਂ 75 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਬਤਰੀਵਾਲ ਵਿਚ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ 3 ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਤੇ 4 ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਡੀ.ਐਸ.ਪੀ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 20 ਕਿਲ੍ਹੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦੀ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦਾ ਇਕ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 19 ਮਾਰਚ ਸੀ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਬੰਧੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਝਾਂਗੀ ਰਾਮ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਜੰਮ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਧਿਰ ਦੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਲਾ ਰਾਮ ਤੇ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਝਾਂਗੀ ਰਾਮ ਦੇ 12 ਸਾਲਾ ਲੜਕੇ ਸੋਮਰਾਜ ਦੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਘਰਾਂ,ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪਬਲਿਕ ਮੀਟਿੰਗ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ

ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ "ਕਲਾਰਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ"ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ 15 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ **ਪਬਲਿਕ ਜਲਸਾ ਕੀਤਾ** ।ਇਸ ਮਸਲੇ ਪਿਛੇ ਧਨੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਮਾਲਕਾਂ,ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਭਰਨ ਦੇ ਹਿਤ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਚੋਣ ਭੀ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਕਣ ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਅਤਿ ਸਫਲ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸੂਮਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਾਥੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਮਸਲਾ ਕੀ ਹੈ ?:—ਮਸਲਾ ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ (ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰ ਪਹਿਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਗਰਾਊਂਡ ਫਲੋਰ ਜਾਂ ਬੇਸਮਿੰਟ ਆਖਦੇ ਹਨ) ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਚੋਣ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਪਰਮਿਟ ਨਹੀਂ ਉਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਸਿਟੀ ਇਹ ਬੰਦ ਕਰਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਰਸੋਈ (ਕਿਚਨ)ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ। ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਭੀ ਬੇਸਮਿੰਟ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਚਨ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਫਰਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿਤੀ। ਸੋ ਬੇਸਮਿੰਟ ਤੇ ਕਿਚਨ ਬਣਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਤੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਤੇ ਕਿਚਨਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ,ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਕੱਢਣੇ ਹਨ। ਸੋ ਜੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ,ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਇਕ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਪਰ ਅਤੇ ਥੱਲੇ ਬੇਸਮਿੰਟ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪਕਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਣ ਤੇ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ,ਚੀਨੇ ਤੇ ਇਟਾਲੀਅਨ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋੜੇ ਜਾਣਗੇ। ਭੈਣ ਭਾਈ,ਜਬਰਦਸਤੀ ਜੁਦੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਆਮ ਗਰੀਬ,ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੇ,ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ,ਮੌਸਮੀ ਕੰਮ ਵਾਲੇ,ਬੇ-ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਮਦਰਜ਼ ਆਦਿ ਉਪਰ ਜਬਰਦਸਤ ਹਮਲਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਸਸਤੇ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ ਜੋ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ।

ਖਚਾ ਖਚ ਭਰੇ ਹਾਲ ਵਿਚ,ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਮਲ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ,ਨਸਲਵਾਦ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਲੀਕਿਆ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਥੱਲੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਕਮਰੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਚਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਗੱਲਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਮਸੀਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਹੀ ਰਹਿ ਸਬਣਗੇ। ਫਿਰ ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਕਿ ਘਰ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਅਤੇ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਲੜਕਾ ਜਾਂ ਭੈਣ ਭਾਈ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਕਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਅਤਾ ਵਾਂਗ ਰੈਸਟ ਹੋਮਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੇ। ਅਸੀਂ ਆਪ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਏਕਤਾ ਬਚਾਉ ਲਈ ਅਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਇਸ ਘਿਨਾਉਣੀ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਟੇਜ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲਈ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਥੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਸਦਿਆ ਗਿਆ ਫਿਰ ਸਾਥੀ,ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਨੂੰ ਸਪੋਕਸ ਪਰਸਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਟੇਜ ਤੇ ਸਦਿਆ ਗਿਆ।

ਸਾਥੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਮਲ ਨੇ ਹੈਰੀ ਰਿੰਕਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਪੀਚ ਦੇਣ ਲਈ ਸਦਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਭਰਵਾਂ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਹੈਰੀ ਰਿੰਕਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤੇ ਅਸਰਦਾਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਸਲੇ ਦੇ ਹਰ ਪੱਖ ਨੂੰ ਪੰਜ ਪਾਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਬਕ ਪਰ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਦਿਸਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਨ। ਹੈਰੀ ਰੈਨਕਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸੱਠ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ 95 (ਪਚੱਨਵੇਂ)ਫੀ ਸਦੀ ਸਮਾਂ ਸੱਜ ਪਿਛਾਖੜੀ ਐਨ.ਪੀ.ਏ. ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਚਨ ਬਣਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਉਸਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਕ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲੇ ਘਰ ਨਾ ਬਣਾਏ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁ ਸਾਰੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਇਥੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਮਨ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਬੇਹੂਦਾ ਤਜ਼ਵੀਜ਼ਾਂ ਪੁੱਠੇ ਪਾਸੇ ਲਿਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦੀ ਰੰਗਤ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਨੇ ਮਹਿੰਗਾ ਲਾਟ ਲੈਣਾ ਹੈ,ਉਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁਟੀਆ ਕਿਵੇਂ ਪਾਵੇਗਾ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਲ ਬਾਰੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਤੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਭੀ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਪਾਸ ਕਾਰ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਬੇਹੂਦਾ ਦਲੀਲ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਖੋਜ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਕ ਲਾਈਨ ਮਿਥੀ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਦਿ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਂਗਲੋ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੀ ਇਹ ਸਿੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਭੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਬਦਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਸਾਈਜ਼ ਭੀ। ਇਹ ਬਹੁ-ਨਸਲੀ ਤੇ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹੈ,ਸੋ ਉਸਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਘਰ ਹੋਣਗੇ। ਉਸਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ "ਕੋਪ"ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਮੇਂ "ਆਰਥਕ ਤੰਗੀ"ਆਦਿ ਦੀ ਮੱਦ ਹੇਠ ਅਸੀਂ ਬੇਸਮਿਟ ਸੁਈਟ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਹੈਲਥ ਅਤੇ ਸੇਫਟੀ ਸ਼ਟੈਂਡਰਡ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਏਰੀਏ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਲੜਾਉ।

ਫਿਰ ਟੈਂਨੈਂਟਸ ਰਾਈਟਸ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡੇਵਿਡ ਲੇਨ (ਜੋ ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭੀ ਆਇਆ ਸੀ)ਨੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 26 ਤੇ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਗਾਈਡ

ਸ਼ਹੀਦ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਬਾਰੇ ਸ਼ੋਕ ਸਭਾ

ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ

ਅੱਜ 15 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਕਲਾਰਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ,ਬੀ.ਸੀ.ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਅਤੇ ਕਾ:ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵਹਿਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਘਿਨਾਉਣੇ ਤੇ ਨਿਰਦਈ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ:—

ਕਾਮਰੇਡ:-ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ (ਐਮ) ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ,ਜ਼ਿਲਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਸਕੱਤਰ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਆਗੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਤੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਰਟੀ ਜਥੇਬੰਦਕ ਘੋਲਾਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ 1947 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੋਹਰਲੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਕੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਡਟਵੀਂ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਾਮਰਾਜ ਅਤੇ ਰਜਵਾੜਾ ਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਅਕਿਹ ਤੇ ਅਸਿਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਦੇਸੀ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਤੇ ਗੈਰ ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਬੜੋਤੀ ਲਈ ਚਲਾਈ ਹਰ ਮੁਹਿਮ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਤੇ ਇਸਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹਾਕਮ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਸਦਾ ਲੜਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਬਦੇਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨ,ਨਿਖੇੜਨ ਤੇ ਪਿਛਾੜਨ ਲਈ ਮੋਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨਖਦੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ,ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਆਤੰਕਵਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਦੇ ਕੱਟੜ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯੋਧੇ ਕਾ:ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਨੂੰ 15 ਫਰਵਰੀ 1987 ਅਤੇ ਕਾ:ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਜੋ ਸਾਥੀ ਧੂਤ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਨ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਜੋ ਅੱਜ 15 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਕਿਲਾਰਨੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ,ਬੀ.ਸੀ.ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸਾਥੀ ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਧੂਤ ਦੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਤੱਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਤਲ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਥੀ ਧੂਤ ਦੇ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚਲਦੀ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਟੂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਹੋਰ ਦਾਅ ਪੇਚ ਲਾਉਣੇ ਅਤੇ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ,ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਲੋਟੂ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ

ਪਾਰੀ ਪੰਨਾ 26 '3

ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੀ—ਸ਼ਬਾਨਾ

ਭੋਪਾਲ —— ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਿਲਮ ਐਕਟ੍ਰਸ ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਬੰਬਈ ਦੇ ਝੁੱਗੀ-ਝੌਂਪੜੀ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ ਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕਾਂਗਰਸ (ਇ) ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵਿਚ। ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੁਛੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸ਼ਬਾਨਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ,"ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਮੈਂ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਈ ਸਵਾਲ ਉਠਣਗੇ। ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਯਾਤਰਾ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਚੰਗੇ ਕਦਮ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

• ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੋਟੀ ਜਨਾਨੀ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਇਕ ਠੇਲੇ ਵਾਲੇ ਨੇ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕੁਟਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਝਗੜਾ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਠੇਲੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਚੱਕਰ ਹੈ। 'ਮੈਂ ਇਸ ਰਿਕਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਐਨੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸਾਡੀ ਰੋਜ਼ੀ ਤੇ ਲੱਤ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

• ਨਵਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰ : ਜਦ ਮੈਂ ਪਿਛਲਾ ਮਕਾਨ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਮਕਾਨ ਰੋ ਪਿਆ ਸੀ।

ਨਵਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ : ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਕਿਰਾਇਆ ਪੇਸ਼ਗੀ ਲਿਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

• ਰੋਗੀ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜਲਦੀ ਕਰੋ। ਮੇਰੇ ਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੇਨੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਓ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਨਿਗਲ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਡਾਕਰਟ : ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ! ਤੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਇਆ?

ਰੋਗੀ : ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

• ਸੁਰੇਸ਼ : ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਬੜੀ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਬਦਨ'ਚ ਦਰਦ ਹੈ ਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਕੁਝ ਪੀਲਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

ਡਾਕਟਰ : ਜ਼ੁਬਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

ਸੁਰੇਸ਼ : ਉਹ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੈ।

ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਗਾਈਡ

ਫਰੈਜ਼ਨੋ ਵਿਚ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਲਓ ਤੇ ਨਾਲ ਕੱਪੜੇ, ਗਰੌਸਰੀ, ਵੀਡੀਓ ਮੂਵੀਆਂ ਵੀ ਖ਼੍ਰੀਦੋ

Ph. (209) 456-9491

INDICA IMPORTS — 4925 E. King Canyon Road, FRESNO, CA. .

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਵਿਚ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਇਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ :

LONDON FASHIONS

1494 E. Bridge St., YUBA CITY CA. Ph. (916) 673-6634

PETE ELLIS DODGE

ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ, ਪਿਕ ਅੱਪ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਲਈ

ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ :—

ਜੱਸੀ ਗਰੇਵਾਲ

(408) 738-0400

Credit or no Credit

CALL:

Jessie Grewal

2 to 5% over Dealer Cost

Pete Ellis Dodge

1095, West El Camino Real

SUNNYVALE, CALIFORNIA 94087

Kamla Emporium

• ਮਸਾਲੇ • ਆਟਾ • ਗਰੌਸਰੀ • ਕੱਪੜੇ
• ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ • ਰੀਕਾਰਡ • ਇੰਡੀਅਨ ਵੀਡੀਓ ਮੂਵੀਜ਼ • 220 ਵੋਲਟੇਜ਼ ਅਪਲਾਇੰਸਿਜ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਅਖਬਾਰ ਵੀ ਇਥੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

2974 - Aborn Road, SAN JOSE, CA.

ਇੰਦਰ ਮੋਹਨ ਨੂੰ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ :

(408) 270-2070

ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹਿਜਰੀ ਐਵਾਰਡ

ਲਾਹੌਰ:—ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਅਦਬ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਖੋਜ ਤੇ ਆਲੋਚਕ,ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਤੇ ਛਿਮਾਹੀ "ਖੋਜ"ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ:ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਮਲਿਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੌਲਵੀ ਅਹਿਮਦ ਯਾਰ:ਫਿਕਰ ਤੇ ਫਨ'ਨੂੰ ਅਕਾਦਮੀ ਅਦਬੀ ਆਫ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ 1404 ਹਿਜਰੀ ਦਾ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਹਿਜਰੀ ਐਵਾਰਡ'ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਰਕਮ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਕਾਦਮੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ:ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਮਲਿਕ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕਿਤਾਬ ਉਤੇ ਐਵਾਰਡ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਉਸ ਕੰਮ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1982 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ.(ਪੰਜਾਬੀ)ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾ:ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼ ਮਲਿਕ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੀਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 24 ਕਿਤਾਬਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਹਨ।

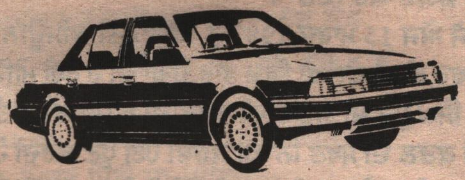
GILL'S AUTO SALES

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਾਂ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸਹੂਲਤ

ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਕਾਰ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ

ਗਿੱਲ ਆਟੋ ਸੇਲਜ਼ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੋ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ :

(916) 671-3667

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜਾਂ ਮਾਈਕਲ ਸ. ਸਮਰਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

1455 - FRANKLIN ROAD, YUBA CITY, CA.

KANG UP HOLSTERY

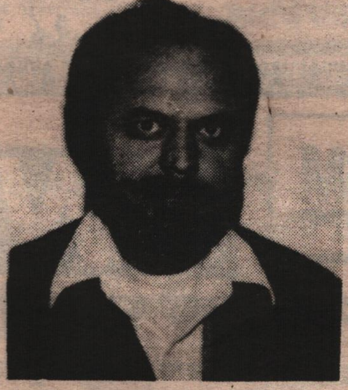
CUSTOM UPHOLSTERING

UPHOLSTERY FURNITURE MADE TO ORDER

Estimates Submitted/Pick-up & Delivery

Ph. (916) 673-6594 or 674-2500

Res: (916) 673-3387

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕੰਗ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਈ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਸੋਫ਼ਾ, ਚੇਅਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਆਰਡਰ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬਣਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ

632 N. WALTON, ROAD, YUBA CITY, CA.

ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਥ ਵਲੋਂ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ

ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਥ ਵਲੋਂ 8 ਮਾਰਚ 1987 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦੋ ਮਿੰਨੀ ਨਾਟਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਭੰਗੜਾ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਿਨਿੰਗ ਨੇ ਨਾਟਕ ਦੇਖਣ ਆਏ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਥ ਵਲੋਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੱਥ ਦਾ ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ.ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਰਾਜਗੁਰੂ ਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪੱਤ ਹੈ।

ਬਲਵਿੰਦਰ ਰੋਡੇ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਜੂ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਸੱਥ ਵਲੋਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਿਵਸ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੇ ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਜਦੋ-ਜਹਿਦਾਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਟਕ "ਹਵੇਲੀਆਂ ਤੇ ਪਾਰਕਾਂ" ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਲ ਬੈਠਣ ਲਈ ਥਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਿੰਨ ਸਿਆਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਰੀ ਦਿਹਾੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੇਪਰ ਸੁੱਟਣ ਬਾਅਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਗੱਪਸ਼ੱਪ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥਕੇਵਾਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਨਸਲਵਾਦੀ ਗੋਰਾ ਆ ਕੇ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਪੁਲੀਸਮੈਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਕ ਵਿਚੋਂ ਉਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਪਾਤਰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਕਸੂਰਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਅੰਤ 'ਤੇ ਨਾਟਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਜਗਤ ਸਿੰਘ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਪਾਰਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਬੈਠੀਏ ਤਾਂ ਕਿਥੇ ਬੈਠੀਏ। ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਥਾਂ ਹੈ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੈਠ ਸਕਣ?

ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ,ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ,ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ,ਅਮਨਪਾਲ ਸਾਰਾ ਤੇ ਫਰੈਂਕ ਮੈਕਨੀਲ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਨ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ। ਨੌਜਵਾਨ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਮੇਕ-ਅੱਪ ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਲਵਿੰਦਰ ਰੋਡੇ ਨੇਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਛੜ ਚੁੱਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਭੇਂਟ ਕੀਤੀ। ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਮਿੰਨੀ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁੜੀ,ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਮਿੰਨੀ ਨਾਟਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਘਰ ਵਿਚ ਔਰਤ ਮਰਦ ਵਲੋਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਜ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਪਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਨਾਟਕ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਸਨ ਪ੍ਰੀਆ ਬਿਨਿੰਗ,ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰਕ,ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਨਿੰਗ ਤੇ ਸ਼ਬਨੀਤ ਅਰਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਸਾਧੂ,ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਬਿਨਿੰਗ ਨੇ।

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਆਖਰੀ ਨਾਟਕ ਸੀ "ਕਿਹਦਾ ਵਿਆਹ"। ਇਹ ਨਾਟਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਸਮਕਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਤਾਂ ਦੋ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਦਾ ਹੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਉਪਰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਬੱਚੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂ ਕੁੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਬੱਚੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਤੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਤਿੰਨਾਂ ਸੀਨਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਸੀਨ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਦਾ ਘਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੀ ਉਹਦੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਤੀਜੇ ਸੀਨ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਘਰ ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਮੁੰਡਾ ਕੁੜੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਆਹ ਨਾ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਉਪਰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਠੋਸਦੇ ਰਹਿਣਗੇ? ਨਾਟਕ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ। ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਉਪਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਟਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਸਫਲ ਸ਼ਾਮ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਸ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ,ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਾਂਗਰਾ,ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮਾਨ,ਪਿੰਦੀ ਗਿੱਲ,ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ,ਅੰਜੂ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਰਮਿੰਦਰ (ਨਿੱਕ ਸਹੋਤਾ। ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਸਾਧੂ ਅਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ। ਇਹ ਨਾਟਕ ਯੂ.ਬੀ.ਸੀ.ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਨਾਟਕ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਵਧਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਾਟਕ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ:ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਾਂਗਰਾ,ਪਿੰਦੀ ਗਿੱਲ,ਰਾਜਿੰਦਰ ਦਿਓ,ਰੋਮੈਨਾ ਹੀਰ,ਟੋਨੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਮੱਖਣ ਟੁੱਟ।

ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਤਿੰਨਾਂ ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਧੂ ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ।

ਨਾਟਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਨਪਾਲ ਸਾਰਾ ਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਥ ਵਲੋਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ,ਅਖਬਾਰਾਂ,ਰੇਡੀਓ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ.ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ,ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੀ.ਵੀ.ਹੋਸਟ

ਜਾਰੀ ਪੰਨਾ 21 ਤੇ

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

V.I.P. SUPERMARKET

Ph. 774-8671

(ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੇਠ)

ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਦੇ ਬਰਤਨ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗਰੌਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਭਾਰਤੀ ਗਰੌਸਰੀ, ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਬੱਕਰੇ ਦਾ ਤਾਜ਼ਾ ਮੀਟ, ਨਵੇਂ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੇਪਾਂ ਖ਼੍ਰੀਦੋ

ਗੋਲਗੱਪੇ ਅਤੇ ਸਮੋਸਾ ਮੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਸੁਪਰਮਾਰਕੀਟ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

V.I.P. SUPERMARKET
739, Elice Ave. WINNIPEG, MAN.

ਵਿਨੀਪੈਗ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਫੈਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਾਈਨਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਸਟੋਰ ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ :

- ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਟ, ਇਕ ਪੀਸ, ਦੋ ਪੀਸ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਪੀਸ
- ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਪਾਨੀ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ
- ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਸਮਾਨ
- ਧਾਰਮਿਕ ਫੋਟੋਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਈਜਾਂ ਵਿਚ
- ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ ਦੁੱਪਟੇ ਅਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਦੁੱਪਟੇ
- ਵਿਆਹ ਵਾਲੀਆਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸਾੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਜਾਲ ਵਾਲੇ ਦੁੱਪਟੇ
- ਰੁਮਾਲਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ, ਗੋਟੇ ਕਨਾਰੀਆਂ ਚਿਕਨ ਦੇ ਦੁੱਪਟੇ ਆਦਿ

ਆਓ ਤੇ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਦੇਖੋ!

BOMBAY FASHIONS

724 SARGENT AVE., WINNIPEG, MANITOBA R3E 0B2

Ph. 783-0904

Prop. BALDEV S. BEDI M.A.B.A. (Hons.)

NORTH AMERICAN LIFE ASSURANCE CO.

To Your Needs Which You Can Afford

ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਦੀ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਲਈ

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਜਾਂ

ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਨੂੰ ਮਿਲੋ

● ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ● ਗਰੁੱਪ ਇਨਸ਼ੋਰੈਂਸ ● ਮਾਰਗੇਜ ਇੰਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

● ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਇੰਨਸ਼ੋਰੈਂਸ

■ Personal ■ Children's ■ Group ■ Annuities

Sukhjinder S. Dhillon
Res: 669-2573

Ph. 943-1526

1507 - 330 Portage Ave. WINNIPEG, MAN. R3C 0C4

Raj Singh Maan Sales Manager
Res. 694-0731
Commissioner for oaths

ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ

ਕਹਾਣੀ

ਕੀ ਜਾਣਾ ਮੈਂ ਕੌਣ !

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

"ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ,ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਲਿਖਾਂਗਾ,ਜਜ਼ਬਾਤੀ,ਸਭ ਨੂੰ ਰੁਆ ਦੇਣ ਵਾਲੀ,"ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀਆਂ ਦਿਲ-ਦੁਖਾਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ।

"ਠੀਕ ਐ । ਤੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਰੇਸ਼ਟ ਲਿਖੀਂ—ਸਾਡਾ ਸਰੇਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ,ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਰੇਸ਼ਟ ਗਲਪਕਾਰ,ਸ਼ਾਮ ਸਰੂਪ !"ਸ਼ਾਮਾ ਬੋਲਿਆ ।

ਤੇ ਸਾਡਾ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਖਿੜ-ਖਿੜਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ।

"ਕੋਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਚੰਦਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ,"ਫੁਲਕਾ ਦੇਣ ਆਈ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਝਿੜਕਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਜਿਹਾ ਆਖਿਆ । "ਜੇ ਇਕ ਨੂੰ ਝਰੀਟ ਆ ਗਈ,ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣੀ ।"

ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰਕੇ ਆਪਮੁਹਾਰੇ ਹੱਸਦੇ ਰਹੇ।

ਅਚਾਨਕ ਹਾਸਾ ਰੋਕ ਕੇ ਸ਼ਾਮਾ ਬੋਲਿਆ,"ਉਹ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਹੈ ਨਾ ਤੈਨੂੰ,ਜਦੋਂ ਦਸਰਥ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਪਈ ਸੀ !"

ਤੇ ਸਾਡਾ ਮੱਠਾ ਪਿਆ ਹਾਸਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਗੂੰਜ ਪਿਆ । ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਰਸੋਈ ਵਿਚ ਮੁੜ ਗਈ,"ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਦੀਨ-ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਖਬਰ ।"

ਸ਼ਾਮਾ ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ,"ਜਦੋਂ ਦਸਰਥ ਨੂੰ ਦੋ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਕੁਟਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਆਪ ਹੀ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਖਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਨਸੋਅ ਲੱਗਣ ਉੱਤੇ ਦਸਰਥ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਰੁਕਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਲੇਖਕ ਕੁੱਟਣ,ਛਾਪਣ ਲਈ ਇਹਤੋਂ ਕਰਾਰੀ ਖਬਰ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ! ਅੰਤ ਨੂੰ ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਦਸਰਥ ਬੋਲਿਆ,"ਠੀਕ ਹੈ,ਤੁਸੀਂ ਖਬਰ ਛਾਪੋ,ਜ਼ਰੂਰ ਛਾਪੋ,ਸਗੋਂ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪੋ,ਪਰ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਸਰੇਸ਼ਟ ਕਵੀ ਲਿਖ ਦਿਉ !"

ਸ਼ਾਮਾ ਸਾਡੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਸੰਗਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈ ਹੋਈ ਇਹ ਗੱਲ ਯਾਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਬੋਲਿਆ,"ਸੋ ਤੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਸਾਡਾ ਸਰੇਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ,ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਰੇਸ਼ਟ ਗਲਪਕਾਰ,ਸ਼ਾਮ ਸਰੂਪ ਲਿਖੀਂ !"

ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ । ਇਥੇ ਸਾਡਾ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਨਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਖੌਤੀ ਕੌਮੀ ਅਖਬਾਰ ਹੀ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਉਲਾਰਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਈ ਨੂੰ ਪਹਾੜ ਅਤੇ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਰਾਈ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਮਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੱਥੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ । ਤੇ ਜਦੋਂ ਰੋਟੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਈ,ਅਸੀਂ ਮੱਥੇ ਦੀ ਇਹੋ ਪੀੜ ਲੈ ਕੇ ਮੇਜ਼ ਉੱਤੇ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਬਹੁਤ ਬੋਝਲ ਸੀ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਗੋਲਾ ਜਿਹਾ ਬਣ ਕੇ ਅਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,ਜਿਥੋਂ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਲੰਘਣੀ ਵੀ ਔਖੀ ਲਗਦੀ ਸੀ । ਮੈਂ ਗਲ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ।

ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਦੋਸਤੀ ਤੀਹ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਸੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ। ਉਹ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸੀ,ਪੱਕੇ ਹਿੰਦੂ ਮਾਂ-ਪਿਉ । ਪਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੱਲ ਏਨੀਂ ਹੋਈ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦੀ,ਜੋ ਬੜੀ ਸੋਹਣੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ ਸੀ,ਬੱਝੀ-ਬਝਾਈ ਪਗੜੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਉਹਦੇ ਗੋਲ-ਮਟੋਲ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਉਹ ਏਨੀਂ ਜਚੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡੇ ਇਕ-ਜ਼ਬਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੇ,"ਸ਼ਾਮਿਆਂ,ਤੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਕਰ ਉਇ,ਬਹੁਤ ਜਚਦੀ ਐ ਤੇਰੇ ਤਾਂ

ਤੇ ਉਹ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਈ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦਾ ਹਾਸ਼ੀਆ ਲਗਿਆ,ਪੱਗ ਹੋਰ ਵੀ ਸਜ ਉੱਠੀ। ਨਾ ਉਹਨੇ ਨਾਂ ਬਦਲਿਆ,ਨਾ ਧਰਮ ਬਦਲਿਆ,ਬੱਸ ਕੇਸ ਰੱਖ ਲਏ ਅਤੇ ਪੱਗ ਸਜਾ ਲਈ। ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਉਹ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਾ ਕਾਕਾ ਲਗਦਾ ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫੁਲਕਾ ਦੇਣ ਆਈ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ,"ਬੱਸ,ਹੁਣ ਬਹੁਤ ਹਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ,ਚੈਨ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਉ !"ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਮੌਤ ਦੀਆਂ,ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੰਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ।

ਪਰ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ,"ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਮਰਨਾ । ਦੇਖ,ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਐ। ਪੱਗ-ਦਾੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਇਹਦਾ ਸ਼ੌਕ ਐ । ਹਾਂ,ਜੇ ਏਸ ਭੇਖੀ ਹਿੰਦੂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਮਾਰੂ,ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਸ਼ਕਲ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਧਰਮ-ਰਖਸ਼ਕ,ਰਾਸ਼ਟਰ ਰੱਖਸ਼ਕ ਹਿੰਦੂ ਮਾਰ ਦੇਊ !"

"ਹਾਂ,ਯਾਂਰ,ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਗਿਆ",ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ।

ਮੈਂ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ,"ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਮਰਨਾ !"

ਸ਼ਾਮਾ ਬੋਲਿਆ,"ਮੈਂ,ਯਾਨੀ ਸਾਡੇ ਸਰੇਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ,ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸਰੇਸ਼ਟ ਗਲਪਕਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਰੂਪ ਨੇ ਤਾਂ ਮਰਨਾ ਹੀ ਮਰਨਾ !"

ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸ ਪਏ । ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਫੇਰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਈ ਮੁੜ ਗਈ,"ਹੁਣ ਤਾਂ ਕੁਛ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਫਜ਼ੂਲ ਐ ।"

ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਪਟਿਆਲੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੋਈ ਸੀ । ਉਥੇ ਸਾਡਾ ਤੀਜਾ ਯਾਰ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸੀ,ਸਿੰਮੀ । ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਡੀ ਤਿੱਕੜੀ ਉੱਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ "ਤੀਜਾ ਰਲਿਆ,ਕੰਮ ਗਲਿਆ"ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਇਕੱਠਾ ਸੀ,ਸਾਡਾ ਪਹਿਨਣਾ-ਪੱਚਰਨਾ ਇਕੱਠਾ ਸੀ,ਸਾਡਾ ਬੈਠਣਾ-ਉੱਠਣਾ ਇਕੱਠਾ ਸੀ,ਸਾਡਾ ਘੁੰਮਣਾ-ਫਿਰਨਾ ਇਕੱਠਾ ਸੀ । ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਸੀ,ਪਰ ਸਾਡੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਨੇੜਤਾ ਜਿਉਂ-ਦੀ-ਤਿਉਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਠੀਕ ਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਇਕ ਦੇ ਆਈ ਝਰੀਟ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਕੋਈ ਆਖਣ ਨਾਲ ਮਰ ਥੋੜ੍ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ! ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ ਭੈ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੋ ਟਿੱਚਰੀ ਰੰਗ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ,"ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਬਚ ਕੇ ਰਿਹਾ ਕਰ ਉਇ ਵੱਡਿਆ ਸਰੇਸ਼ਟ ਸਾਹਿਤਕਾਰ !"

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਿੰਮੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਦ੍ਵਿਲ ਰਹਿ ਕੇ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਗਿਆ ਸੀ । .

"ਹੈਹ ਤੇਰੀ,ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਫਸਿਆ ਰਿਹਾ ? ਪਰਸੋਂ ਦਾ ਆਇਆ ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਇਥੇ ਸੀ । ਜੇ ਤੂੰ ਆ ਜਾਂਦਾ,ਰੰਗ ਕੱਝ ਜਾਂਦਾ",ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ।

"ਵਾਹ ਨੀ ਕਿਸਮਤੇ ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੰਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਉਲਝਿਆ,ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਜੇ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ,ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ,ਮੈਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਛੱਡ-ਛੁਡਾ ਕੇ ਆ ਜਾਂਦਾ",ਸਿੰਮੀ ਪਛਤਾਇਆ ।

"ਅਸੀਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮੁੜ ਮੁੜ ਤੇਰਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਜਾਂਦਾ।"ਮੈਨੂੰ ਝੋਰਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਦਿੱਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਾਡੀ ਤਿੱਕੜੀ ਦੋ ਥਾਈਂ ਵੰਡੀ ਰਹੀ ।

"ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਪੱਕੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਹੀ ਦੇ ਚੱਲਿਆ ਸੀ,ਬੱਸ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਰੱਖ ਲਿਆ",ਉਹ ਇਕਦਮ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਜੋ ਕੁਝ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਆ,ਉਸ ਉੱਤੇ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ । ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਬੱਸਾਂ ਅਚਾਨਕ ਰੋਕ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਟਰੱਕਾਂ-ਟਰੈਕਟਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਨ । ਉਹ ਮੇਲੇ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਢੋਲ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਆਏ ਸਨ । ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਰੀ-ਛਿਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਬਦਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਦਿਨ-ਦੀਵੀਂ ਜੀ.ਟੀ.ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ । ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ । ਕਈ ਲੋਕ ਮਰ ਗਏ ਸਨ,ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅੱਧ-ਮਰੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੇ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ-ਸਿਰ ਮੁੰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ।

"ਤੂੰ ਠੀਕ ਤਾਂ ਹੈਂ ਨਾ ?"ਮੈਂ ਬੇਚੈਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ।

"ਬੱਸ,ਮੈਂ ਬਚ ਗਿਆ । ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਾ ਲਗਦਾ",ਉਹਨੇ ਅੱਧ-ਰੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ।

"ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ,ਤੂੰ ਬਚ ਗਿਆ ! ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ,ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ।

ਸਿੰਮੀ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸੀ । ਲਾਡਾਂ ਨਾਲ ਪਾਲਿਆ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਰਗਾ ਉਹਦਾ ਸਰੀਰ ਸਾਡੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ । ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ,ਸ਼ਾਮਾ ਹੱਸਦਾ,"ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਮੁਕੰਦੇ ਝਿਉਰ ਦੀ ਪੱਗ ਐ,ਸਾਵੀਂ ਦੀ ਸਾਵੀਂ ।"ਸਿੰਮੀ ਮੁਕੰਦੇ ਝਿਉਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਖਿਝਦਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਦੂਗਣਾ ਛੇੜਦੇ ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਾ ਉਹਨੂੰ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਚ ਗਿਣਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੱਸਦੇ ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਦਾ,ਅਸੀਂ ਕੋਲ ਖਲੋ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਪੇਚ ਇਥੋਂ ਦੀ ਨਹੀਂ,ਉਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਾਵੇ । ਉਹ ਸਾਡੇ ਕਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਚ ਦੀ ਥਾਂ ਬਦਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਆਖਰੀ ਲੜ ਟੰਗ ਕੇ ਉਹ ਮੂੰਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲ ਕਰਦਾ,ਅਸੀਂ ਹੱਸਦੇ,"ਉਹੋ ਮੁਕੰਦੇ ਝਿਉਰ ਵਾਲੇ ਪੇਚ !"

ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਅੱਕ ਕੇ ਪੱਗ ਵਗਾਹ ਮਾਰਦਾ। ਪਰ ਆਖਰ ਉਹਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਣੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ। ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੇ ਦਾ ਸਿਰ ਕੁੱਝ ਵੱਡੇ ਸਨ। ਸਾਡੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਉਹ ਢਿੱਲੀ-ਢਿੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਕਮਾਲ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ ੨੦ ਉੱਤੇ

ਤਿਬਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਤਿੱਬਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਚੀਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਾ ਚੀਨ ਨੇ ਸਖਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਬੰਦ ਕਰੇ ।

ਤਿੱਬਤੀ ਲੋਕ ਜੋ ਜਲਾਵਤਨ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ' ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਅਜਿਹੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੱਬਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਸਿਆ ਹੈ ।

ਚੀਨ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਿੱਬਤ 'ਚ ਮਿਜ਼ਾਇਲਾਂ ਫਿਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ।

ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ,ਪਰ ਸਿੰਮੀ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸਾਥੋਂ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਨਾ ਚਲਦਾ। ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਜਾਚ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਿੰਮੀ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਛੇੜਦੇ,"ਗੱਭਰੂਆ,ਜੇ ਤੇਰੇ ਹੁਸੀਨ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਮੁਕੰਦੇ ਝਿਊਰ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਨਾ ਹੋਵੇ,ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕਾਲਜੇ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਰ ਜਾਣ!"

"ਹੁਣ ਕੀ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀਆਂ?"ਉਹ ਹਿੱਕ ਤਾਣਦਾ।"ਅਜੇ ਤਾਂ ਭੂਪੀ ਦੀਆਂ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਠੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਹੋਣੀ!"

ਭੂਪੀ ਸਾਡੀ ਜਮਾਤਣ ਸੀ। ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਅਤੇ ਤਕੜੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਉਹ ਜਿੰਨੀ ਸੋਹਣੀ ਸੀ,ਓਨਾਂ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਗਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਹਣਾ ਭੂਪੀ ਗਾਉਂਦੀ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਿੰਮੀ ਗਾਉਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਜਾਂ ਸ਼ਾਮੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੰਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੀਰ ਜਾਂ ਕਾਫੀਆਂ ਗਾਉਂਦਾ,ਸਰੋਤੇ ਨਸ਼ਈ ਹੋ ਜਾਂਦੇ।

ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਿੰਮੀ ਦੀ ਗਾਇਕ ਵਾਲੀ ਸੂਖਮਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਸ਼ੌਕ। ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੀਹਦੇ ਵੀ ਘਰੋਂ ਘਿਉ ਆਉਂਦਾ,ਅਸੀਂ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਪੀਪੇ ਵਿਚ ਉਲੱਦ ਛੱਡਦੇ। ਸ਼ਾਮਾ ਅਤੇ ਮੈਂ,ਸਿੰਮੀ ਦੇ ਆਖਣ ਵਾਂਗ"ਸ਼ਾਇਰ ਲੋਕ",ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਖਾ ਸਕਦੇ ਸੀ! ਬਹੁਤਾ ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਹੀ ਆਉਂਦਾ। ਉਮਰ ਵਿਚ ਉਹ ਸਾਡੇ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਾ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਉਹਨੂੰ ਸਰੀਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ।

ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡਾਂ ਆਈਆਂ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਭਾਰ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਨਾਂ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਾਮਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਕਿੱਕਰ ਸਿਉਂ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ੌਕੀਆ ਦਸ-ਵੀਹ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਜ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਹ ਸੱਚੀਉਂ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਿੜ ਵਿਚ ਮੁੜ੍ਹਕੇ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਉਹਦਾ ਸਰੀਰ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਹਰੇਕ ਗੇੜ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਧਾ ਕੇ ਪਾਰ ਚੁੱਕਦਾ,ਭੂਪੀ [illegible] ਤਾੜੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਹਟਦੀਆਂ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ।

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਿੰਮੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਪਰਤਿਆ,ਪਹਿਲੀ [illegible]ਰੇ ਅਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਕੋਈ ਓਪਰਾ ਮੁੰਡਾ ਸਮਝਿਆ—ਹੁਲੀਆ ਬਿਲਕੁਲ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਪੱਗ ਪਿਛੇ ਕਰਕੇ ਲੁਕੋਈ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਭਮੱਤਰੇ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲਿਆ,ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪਛਾਣ ਕੇ ਵ੍ਹਹਨੂੰ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਅਸੀਂ ਚੁੰਮ-ਚੁੰਮ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਲਾਲ ਕਰ ਛੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਫੇਰ-ਫੇਰ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਬੋਦੀਆਂ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਸਾਡੀ ਜੱਫੀ ਵਿਚੋਂ ਛੁਟਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਉਲਝੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕੰਘੀ ਫੇਰਨ ਲੱਗਿਆ,ਮੈਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮੇ ਨੇ ਅਲਮਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਅੱਧੀਆਂ-ਅੱਧੀਆਂ ਵੰਡ ਲਈਆਂ।

ਤੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟਿਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ।

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਹੌਲ ਉੱਠਿਆ—ਪਰ ਸ਼ਾਮਾ ਵੀ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ ਹੀ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਤਾਂ ਪੱਗ-ਦਾੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਮੇ ਦੇ ਘਰ ਤਾਂ ਫੋਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਆਇਆ,ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਫੋਨ ਮਿਲਣ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ। ਸ਼ੁਕਰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਫੋਨ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਦਿਲ ਪੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਕੱਲ੍ਹ ਕਰਨਾਲ ਕੋਲ ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਕੇ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਲਾਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੈਣ ਗਏ ਹੋਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਮੈਂ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਂਗ ਦਿੱਲੀ ਬੈਠਾ ਸੀ,ਸ਼ਾਮੇ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਓਪਰੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਰੁਲ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੱਗ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵਗਦਾ ਸੀ। ਦਿਲ ਕੀਤਾ ਸਿੰਮੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ,ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਈਏ।

"ਯਾਰ,ਅਸੀਂ ਆਖਰ ਹਾਂ ਕੌਣ?"ਸਿੰਮੀ ਰੋਣਹਾਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ,"ਸ਼ਾਮੇ ਨੂੰ, ਦਾੜ੍ਹੀ-ਪੱਗ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਮਝ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਕੋਹ ਸੁੱਟਿਆ। ਮੈਨੂੰ,ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵਾਲ ਮੁੰਨੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੂ ਸਮਝ ਕੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

"ਭਲਕੇ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਹੋਣਾ ਜਾਣ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਤੈਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਝ ਕੇ ਕੋਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਕੌਣ?"ਮੇਰਾ ਦਿਮਾਗ ਜਿਵੇਂ ਗੇੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗਿਆ ਸੀ।

"ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨੁੱਖ ਬਣਨ ਸੀ। ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ,ਕਿਤੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਵਿਗੜ ਗਿਆ",ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਹਉਕਾ ਲਿਆ।

"ਤੂੰ ਭਾਬੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ,ਮੈਂ ਵੀ ਕੋਈ ਰਾਹ ਭਾਲਦਾ ਹਾਂ",ਮੈਂ ਫੋਨ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ।

"ਨਾ-ਨਾ,ਤੂੰ ਨਾ ਆਈਂ,ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ,ਹੁਦ ਕੋਈ ਰਾਹ ਸਾਊ ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ",ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ।

ਸ਼ਾਮਾ ਗਿਆ,ਸਿੰਮੀ ਜਾਂਦਾ-ਜਾਂਦਾ ਬਚ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਸਾਡੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਏ। ਕਾਲਜ ਦੀਆਂ ਦੋਸਤੀਆਂ,ਅਸਲੀ ਤੇ ਕਲਪਿਤ ਇਸ਼ਕ,ਝੂਠੇ ਤੇ ਸੱਚੇ ਹਉਕੇ। ਤੇ ਫੇਰ ਸਾਡਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਂ ਕਮਾਉਣਾ। ਸ਼ਾਮਾ ਤੇ ਮੈਂ ਲੇਖਕਾਂ ਵਜੋਂ ਪਰਸਿੱਧੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਉਤੇ ਧੁੰਮਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਚੁੱਪ ਛਾ ਜਾਂਦੀ। ਸਮਾਂ ਬੋਝਲ ਚਾਲ ਨਾਲ ਪੈਰ ਘੜੀਸਦਾ ਤੁਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਖਬਰਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਰੇਡੀਓ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ,"ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਕੱਲ੍ਹ ਕੁਝ ਛੁਟ-ਪੁਟ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਮੌਤਾਂ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਤੇ ਫੇਰ ਪੰਘਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿੱਕਾ ਸਾਡੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਢਲਣ ਲਗਿਆ,"...ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਮੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਮਝ ਕੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਸਨ,ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰੱਖੇ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਮੀ ਦੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ!..."

ਲੱਭੋ ਲੱਭੋ

ਸੇ ਸਿਰਾਪੇ ਟਿੱਲੇ ਤੇ ਜਦ ਕੰਸੀ ਵੱਜੇ
ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗ ਬਣਦਿਆਂ ਕੀ ਚਿਰ ਲੱਗੇ
ਣਾਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਨੂੰ ਖਾ ਗਈ ਪੌਣ ਕੁਲਹਿਣੀ
ਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਗਈ ਰੇਤ ਕੁਲੱਛਣੀ
ਲੀ ਦੀ ਤੜਫਣ ਵਿਚ ਗੁੰਮੀ ਤਾਰੀ ਲੱਭੋ
ਲੱਭੋ ਪੰਛੀ ਮਿੱਤਰੋ
ਵਿਚ ਹੀ ਗੁੰਮੀ ਕੋਈ ਉਡਾਰੀ ਲੱਭੋ—
ਇਕ ਰੱਸੀ ਹੀ ਸੱਪ ਬਣਕੇ
ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿਚਕਾਰੇ ਲੇਟ ਗਈ ਸੀ
ਦ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਫਨ ਫੈਲਦਾ
ਹੀ ਅੱਖ ਵਿਚ ਇਕ ਪੰਜ ਸਾਂਗੀ ਜੀਭਾ ਖੁੱਭੀ
ਹੀ ਹਿੱਕ ਤੇ ਫਿਰ ਰੱਸੀ ਦੀ ਸ਼ੂਕਰ ਗੂੰਜੇ
ਸ ਗੂੰਜ ਨੂੰ ਕੀਲਣਹਾਰਾ ਜੋਗੀ ਕਿਥੇ?
ਤੇ ਨਾ ਲੱਭੇ—
ਕੇ ਲੱਭੋ—ਜੋਗੀ ਮਿੱਤਰੋ—ਜੋਗੀ ਲੱਭੋ—

ਮਿੱਟੀ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੀ ਹੈ

ਡੀ ਮਿੱਟੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ—
ਦਸਿਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਲਗ ਕੇ
ਹੀ ਦੇ ਚਾਨਣ ਜਿਹੇ ਮੁੱਖ ਤੇ ਧੱਬਾ ਮਲ ਕੇ
ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਮੂੰਹ ਦੇਵਣ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ
ਖ ਮਿੱਟੀ ਕਮਲੀ ਹੋ ਗਈ
ਪਣੇ ਜਾਏ ਨਿਗਲ ਜਾਏਗੀ
ਪਣਾ ਤੁਖਮ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇਗੀ
ਦੁਸ਼ਮਣ—ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਾਧੋ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੈ
ਦਸਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਬੜਾ ਹੈ—
ੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ,ਕਿਰਨਾਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਵਣ
ਲਦੇ ਸੂਰਜ—
ਰ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਸੜਕਾਂ
ੀ—ਹੱਜ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਦੇ
ਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁੱਭਣ—ਕਿੱਲਾਂ ਬਣਕੇ
ਦੇ ਬੂਹੇ ਦਸਤਕ ਦੇਈਏ
ਵੇਂ ਹਥੌੜਾ ਸਿਰ ਵਿਚ ਵੱਜੇ
ਕੇਹੇ ਦਿਨ ਹਨ—ਕੇਹੀਆਂ ਰਾਤਾਂ
ਮਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮਾਧੋ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੈ
ਝੱਖੜ ਵਰਗੀ [illegible] ਦਾ ਬੁੱਲਾ'
ਸੁਪਨੇ ਕੋਹਣ ਆਵੇ—ਮਨ ਡਰ ਜਾਵੇ
ਸਿਰ ਵਿਚ ਵਜਦੀ ਠਕ-ਠਕ—ਠੱਕ ਠੱਕ
ਜ਼ਿਹਨ ਟਟੋਲਣ ਆਵੇ—ਮਨ ਡਰ ਜਾਵੇ
ਪੈਰੀਂ ਖੁੱਭਦੀ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਸੁੰਞ
ਵੇਸ ਫਰੋਲਣ ਆਵੇ—ਮਨ ਡਰ ਜਾਵੇ
ਮਨ-ਮਿੱਤਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਜਾਇਆ—
ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੈ
ਝੱਖੜ ਵਰਗੀ'ਬਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ
ਰ ਦੀ ਠੱਕ ਠੱਕ—
ਕਾਂ ਦੀ ਸੁੰਞ—ਮਨ ਦੀ ਸੁੰਞ ਹੈ?
ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਸਾਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਖਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?
ਮਿੱਟੀ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣੀ ਹੈ।

—ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੌਹਲ

ਅਣਖੀ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲਾ ਮਨਜੀਤ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਰੁਪਾਲ

ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ 'ਚ ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ .ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਉਣੋਂ ਝਿਜਕਦੀਆਂ ਸਨ । ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਮਾਨਸਾ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸਕਿੱਟ ਕਰਨੀ ਪੈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਚੌਧਰੀ ਨਵੇਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਕੀਤਿਆਂ ਸਟੇਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁਕਣ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸਤਰੀ ਪਾਤਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਈ ਤਾਂ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵ-ਵਿਆਹੀ ਔਰਤ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹ-ਚਿਰਾ ਰੋਲ ਦੇ ਕੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਨਜੀਤ ਹੁਣ ਔਰਤ ਕਿਵੇਂ ਲਗੇ ? ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਤੋਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੀ ਬਹੂ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਉਦੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਧਰ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਸੀ ਪਰ ਮਨਜੀਤ ਉਸ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੰਚ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਜੁੜ ਗਿਆ।

ਥੀਏਟਰ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਨਾਟਕ 'ਬੇਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ''ਚ ਗੇਲੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਨਾਟਕ ਭਾਵੇਂ ਯੁਵਕ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਛੇਤੀਂ ਇਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟੈਗੋਰ ਥੀਏਟਰ,ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਤੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਕੇਂਦਰ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਕੈਮਰੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਸੱਥ 'ਚ ਜਾ ਵੜਿਆ । ਇਸ ਨਾਟਕ 'ਚ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਿਯਤਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਗੇਲਾ ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ । ਬਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਪ੍ਰੋ.ਔਲਖ ਨੇ ਕਾਲਜ ਲਈ 'ਤੂੜੀ ਵਾਲਾ ਕੋਠਾ'ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਕਰਮਾ ਮਨਜੀਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵਲੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਾਟਕ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਹ ਮਨਜੀਤ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਇਲਾਗ "ਬਾਈ ਆਹ ਟੁੱਕ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਜਿਹੜੀ ਦਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਐ..."ਉਪਰ ਬਰਜਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਓਪਨ ਏਅਰ ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪੰਡਾਲ ਦੋ ਮਿੰਟ ਤਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸਨੂੰ ਸਰਵੋਤਮ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਜੀਤ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਗਤਾ ਬਣ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਝੁਕਣ ਵਾਲੇ ਅਣਖੀਲੇ ਸੁਭਾ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ । ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਵਲ 'ਅੱਧ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ'ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪ ਜਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਟੈਗੋਰ ਥੀਏਟਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਰਾਮਾ ਸਮੀਖਿਅਕਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਲਦੂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਜੋ ਮਨਜੀਤ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਮਨਜਜੀਤ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚੀਂ ਮੁੱਚੀਂ ਮੇਰਾ ਰੁਲਦੂ ਲਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੰਚ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ ਦੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲਵਾਂ ।"

ਜਦੋਂ ਮਨਜੀਤ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਥੀਏਟਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਉਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਅਧੀਨ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਥੀਏਟਰ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾ ਲਿਆ ਜੋ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੂਹਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਟਕ ਮੰਡਲੀਆਂ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਦਾ ਹਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸਦੇ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਕਲਾ ਮੰਚ ਮਾਨਸਾ ਨਾਲ ਮਨਜੀਤ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਘੂ ਨਾਟਕ ਤੇ ਪੂਰੇ ਨਾਟਕ ਖੇਡ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨਜੀਤ ਸੈਮੂਅਲ ਬੈਕਟ ਦੇ ਵੇਟਿੰਗ ਫਾਰ ਗੋਦੋ,ਸ.ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਧ ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਅਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਭੱਜੀਆਂ ਬਾਹੀਂ' 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਨਾਟਿਕ 'ਚ ਮੁਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਰੰਗ ਮੰਚ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਜਗਜੀਤ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਫਿਲਮ 'ਪਟੋਲਾ' 'ਚ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹ-ਚਿਰਾ ਰੋਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਔਲਖ ਦੇ ਨਾਟਕ ਬਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਹ ਚਰਿੱਤਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਹ ਰੰਗਮੰਚ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਲਕਸ਼ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰੇਡੀਓ,ਟੀ.ਵੀ.ਅਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਰੁਚਿਤ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਮੌਕੇ ਮਿਲੇ ਹਨ ।

ਮਾਨਸਾ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟ ਲੱਲੂ ਦੇ ਚਾਹਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਮਨਜੀਤ ਬੀ.ਏ.ਬੀ.ਐਡ. ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰੀਜਨਲ ਸੈਂਟਰ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਅਕਾਦਮਿਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਗਲ ਪਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ;ਇਕ ਘਰ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੂਸਰੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚੀ। ਨਿਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਉਹ ਥੀਏਟਰ ਲਈ ਅਜੇ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਪਰ ਥੀਏਟਰ ਦਾ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਬੜਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਵੀ ਥੀਏਟਰ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ । ਮਨਜੀਤ,ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੀ ਵੱਡੀ ਧੀ ਸੁਪਨਦੀਪ ਨਾਲ ਵਿਆਹਿਆ ਹੈ ।

ਮਨਜੀਤ ਰੰਗ ਮੰਚ ਨੂੰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਬੜਾ ਇੱਛਕ ਹੈ। ਪੇਂਡੂ ਰੰਗਮੰਚ ਲਈ ਉਹ ਸ.ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਨਾਟਕ ਅਕਾਦਮੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੰਗਮੰਚ ਉਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਥੀਏਟਰ ਮੁਹਿਮ ਪਿੰਡਾਂ ਵੱਲ ਹੋਰ ਰੁਚਿਤ ਹੋ ਸਕੇ ।

ਸ਼ੁਸ਼ਮਾ,'ਸਮੇਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼'ਰੇਡੀਉ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ,ਰੇਡੀਉ ਹੋਸਟ ਗੁਰਪਾਲ ਮਾਨ,ਮਨਜੀਤ ਵਿਰਦੀ,ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ,ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ,ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਲਿੰਕ ਅਤੇ ਮਿੰਟ ਆਟੋ ਬਾਡੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ । ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਾਰਨ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰਿਚਮੰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਆਰਟਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪਾਲ ਬਿਨਿੰਗ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਥੱਲੇ ਭੰਗੜਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਾਲ ਨੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ। ਗੀਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਢੋਲਕੀ ਤੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਬਸਰਾ ਨੇ। ਜਗਦੀਸ਼ ਬਿਨਿੰਗ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਾਲੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਈ ।

ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸੱਥ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਸਿਹਰਾ ਦੇਖਣ ਆਏ ਸੱਤ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਨਾਟਕਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਬੜੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫਜਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ 700 ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਉਸਤੋਂ ਸਪਸ਼ੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਭੁੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਤੇ ਹਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰੌਲੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਦੋਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਇਕੱਲੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ।

ਪਹਿਲੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਆਈ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਦਿੱਕਤ ਲਈ ਸੱਥ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਐਡਮਿੰਟਨ 'ਚ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ

ਐਡਮਿੰਟਨ:—ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਐਡਮਿੰਟਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਕੈਲਗਰੀ ਵਲੋਂ 28 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ,ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਐਡਮਿੰਟਨ ਵਲੋਂ 'ਉਠਣ ਦਾ ਵੇਲਾ'ਨਾਮਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ । ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਚ ਕੈਲਗਰੀ ਵਲੋਂ 'ਇਲਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ'ਨਾਮਕ ਨਾਟਕ ਖੇਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਕਸ਼ਨ ਗੀਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਟਕ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ ।

ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰੋਵਿਸ਼ਲ ਮਿਊਜ਼ਮ ਆਡੋਟੋਰੀਅਮ,12845-102 ਐਵਨਿਊ,ਐਡਮਿੰਟਨ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ 28 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇਪਿਹਰ ਢਾਈ ਵਜੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਂਟਰੀ ਟਿਕਟ ਤਿੰਨ ਡਾਲਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਮੁਫਤ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ।

ਫੋਨ:—461-6073 ਅਤੇ 463-2913

23 ਮਾਰਚ ਬਰਸੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਲੋੜ ਹੈ ਇਕ ਹੋਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ

ਮਹੀਪ ਸਿੰਘ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਦਿੰਦਿਆਂ 26 ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅੱਜ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਰਾਂਤੀ ਦੀ ਉਸ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਜਿਸਨੇ ਅੱਜ ਸੰਪੂਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਕੜ ਲਿਆ ਹੈ। 8 ਅਪਰੈਲ 1931 ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਸਿਖ ਲੀਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ—ਭਗਤ ਸਿੰਘ,ਜਿਸਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਚਰਿੱਤਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਆਇਆ। ਅੱਜ ਉਹ ਸੰਪੂਰਨ ਜਗਤ ਵਿਚ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਇਕਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਸਿਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਡਾ.ਪਟਾਭੀ ਸੀਮਾ ਰੱਈਆ ਨੇ 'ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ'ਦੇ ਪੰਨਾ 364 ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ—ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਸੀ ਜਿੰਨਾ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ। ਕੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਇੰਨਾਂ ਲੋਕ—ਪ੍ਰਿਯ ਹੋਇਆ? ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਅਦਰਸ਼ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਨਰ ਜਾਗਰਣ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਧਾਰਮਿਕ ਵਰਗਾਂ 'ਚ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਿੰਦੂ ਨਵ ਜਾਗਰਣ ਸੀ,ਮੁਸਲਿਮ ਨਵਜਾਗਰਣ ਸੀ ਤੇ ਸਿਖ ਨਵਜਾਗਰਣ ਸੀ ਬਾਦ ਵਿਚ ਦਰਾਵੜ ਤੇ ਦਲਿਤ ਨਵਜਾਗਰਣ ਆਏ ਪਰੰਤੂ ਭਾਰਤੀ—ਨਵਜਾਗਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਜਾਗਰਣ ਨੂੰ ਹੀ ਭਾਰਤੀ—ਨਵਜਾਗਰਣ ਮੰਨਦੇ ਸਨ (ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਜ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਤੋਂ ਜਿਹੜੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਹਿੰਦੂ—ਜਾਗਰਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਗੀਤਾ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਦਾ ਜੈਕਾਰਾ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣਾ,ਉਸ ਯੁੱਗ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਮੱਧਵਰਗੀ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ। ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਤੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੂਕਾ ਅੰਦੋਲਨ ਉਭਰਿਆ ਜੋ ਸਿਖ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1907 ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਸ.ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚਾਚਾ ਜੀ)ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਇ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਅੰਦੋਲਨ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ ਉਸਦਾ ਸੰਬੰਧ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਦੋਹਾਂ ਮੋਢੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਧੱਕਾ ਪਹੁੰਚਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 1914-15 ਵਿਚ ਅਰੰਭ ਹੋਇਆ—'ਗਦਰ ਅੰਦੋਲਨ'ਇਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਸਨ ਜੋ ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਧਾਰੀ ਕਰਾਂਤੀ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁਤੰਤਰਤਾ, ਮਾਨਤਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਵਰਾਜ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ।

1914 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਦ ਤੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੈਂਬਰ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਬਗਾਵਤ ਫੈਲਾ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ 19 ਫਰਵਰੀ 1915 ਨੂੰ ਜਨ ਕਰਾਂਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਜੋ ਐਨ ਮੌਕੇ ਤੇ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੈਂਬਰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਏ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈ ਗਈ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਉਪਰ ਗਦਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਗਦਰ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਇਸਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਸੀ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਲ ਰਹੇ ਸਭ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਧਰਮ ਤੇ ਜ਼ਾਤ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਕੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਰੂਪ ਵਾਲਿਆਂ ਅੰਦੋਲਨ ਹੀ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਮੁਸਲਿਮ ਜਾਗਰਣ ਨੂੰ ਇਕੋ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯਾ ਨਾਅਰਾ 'ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ'ਸੀ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਰ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਇਹੀ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਜਿਹੜਾ ਨਾਅਰਾ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਸਭ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਸਾਰਥਿਕ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ-ਦਾਇਕ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਾਅਰਾ ਸੀ 'ਇਲਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ'।

ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ—ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਨੌਜਵਾਨ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ 1926 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੱਭ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰ ਗਣਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕ ਪਾਰਟੀ'ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸਮਾਜਵਾਦ ਹੋਵੇ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਮੋਹ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਜਨਮਵਾਦੀ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਹੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਨਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਾਅਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤਾਂ ਇਸ ਢੰਗ ਦਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਦੀ ਹੋੜ ਕਾਰਨ ਫਿਰਕੂ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਵਾਦ,ਮੁਸਲਮਵਾਦ,ਸਿਖ ਵਾਦ ਤੇ ਇਸਾਈ ਵਾਦ ਉਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ,ਠਾਕਰਵਾਦ,ਜੱਟ ਵਾਦ,ਸੁੰਨੀ ਵਾਦ ਤੇ ਕੈਥੋਲਿਕ ਵਾਦ ਵੀ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਤੇ ਜਨਵਾਦੀ ਆਵਾਜ਼ਾ ਮੱਧਮ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਗਣਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਸਿੱਟ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣ ਹੀ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ 'ਸਤਾਨ'ਬਣਾਉਣੇ ਹਨ।

ਅੱਜ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੋ ਸੋਚ ਅਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਸਹੀ ਰਾਹ ਵਿਖਾ ਸਕੇ।

'ਮਾਡਰਨ ਰਿਵਿਊ'ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਮ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਬੀ.ਕੇ.ਦੱਤ

22 ਦਸੰਬਰ,1929

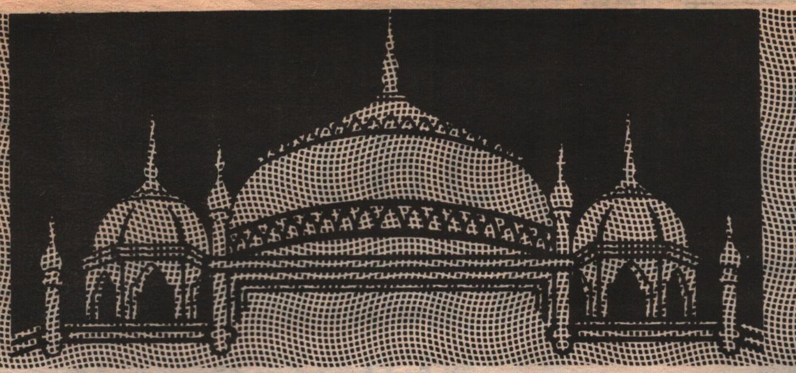
ਜਨਾਬ ਐਡੀਟਰ ਮਾਡਰਨ ਰਿਵਿਊ

ਤੁਸੀਂ ਰਿਵਿਊ ਦੇ ਦਸੰਬਰ 1929 ਅੰਕ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਾਅਰੇ 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ'ਨੂੰ ਨਿਰਅਰਥਕ ਨਾਅਰਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਝੁਠਲਾਉਣਾ ਸਾਡੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਦੇ ਤੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਭਾਰਤੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਅਸਲੀਅਤ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ,ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਕਰਤੱਵ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਉ ਕਿ ਸ਼ਸ਼ਤਰ-ਸੰਘਰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ। ਗੱਲ ਇੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਥਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਿਆਕਰਣ,ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੀ ਕਸੌਟੀ ਤੇ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੱਚਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਾਡਾ ਇਹੋ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਪਿੱਛੇ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਇਕ ਜਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ 'ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਯਤੀਮ ਦਾਸ'ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਸਾਫ ਅਰਥ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮਾਣਯੋਗ ਆਦਰਸ਼ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਵੀਰ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ ਉਤਪਨ ਕੀਤਾ,ਜਿਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕੌਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਕਠੋਰ ਕਸ਼ਟ ਸਹਿਣ ਤੇ ਸਵੈ-ਬਲੀਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ,ਉਹ ਭਾਵਨਾ ਉਹ ਆਤਮਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹੇ। ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਬਾਕੀ ਸਫਾ [illegible] ਤੇ

ਧਰਮ ਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਕਈ ਕਮੇਟੀਆਂ,ਤੇ ਸਭਾਵਾਂ,ਸਮੂੰਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧ ਤੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਰਖਵਾਲੀਆਂ ਹੋਣ ਦੇ ਭਰਮ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਕਈ ਅਜੇਹੀਆਂ ਮਨ-ਮਰਜ਼ੀ ਤੇ ਮਨ-ਘੜਤ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਮਿਥ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕਰ ਕੇ,ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮਤੀ ਮਰਯਾਦਾਂ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ,ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਸ਼ੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ,ਸਿੱਖ ਰਹਿਣੀ,ਗੁਰਮਤਿ ਰਹਿਣੀ ਜਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਕਹਿਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ।

ਮੇਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ,ਕਲ ਤਾਰਨ ਆਏ,ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਹੈ ਉਪਦੇਸ਼,ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾਂ ਤੇ ਰਹੁ-ਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਕੇ,ਪਰਚਾਰ ਨਿਰੋਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਕੜਿਆ ਰਹੇਗਾ ਉਨਾ ਚਿਰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਸ਼ਵ-ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡਾ ਸਖਸ਼ੀ ਜੀਵਨ ਅਜੇਹਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਕੇ। ਧਰਮ ਵੀ,ਹੋਰਨਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਵਾਂਗ,ਇਕ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਧ੍ਰਿਗ ਤਿਨਾ ਕਾ ਜੀਵਿਆ,
ਜੋ ਲਿਖ ਲਿਖ ਵੇਚਹਿ ਨਾਉ।
ਖੇਤੀ ਜਿਨ ਕੀ ਉਜੜੈ,
ਖਲਵਾੜੇ ਕਿਆ ਧਾਉ। (1245)

ਮਨ ਕੇ ਅੰਧੇ ਆਪ ਨ ਬੂਝਹੁ,
ਕਾਹੇ ਬੁਝਾਵਹੁ ਭਾਈ।
ਮਾਇਆ ਕਾਰਨ ਬਿਦਿਆ ਬੇਚਹੁ,
ਜਨਮ ਅਬਿਰਥਾ ਜਾਈ। (ਮਾਰੂ ਕਬੀਰ ਜੀ)

ਐ ਬੇਖਬਰ ਜ਼ਜਜਾ ਕੀ ਤਮੰਨਾ ਭੀ ਛੋੜਦੇ,
ਸੌਦਾਗਰੀ ਨਹੀਂ ਯਿਹ ਇਬਾਦਤ ਖੁਦਾ ਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪੰਡਿਤਾਂ,ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ,ਪਾਂਡਿਆਂ,ਮੌਲਵੀਆਂ,ਅਤੇ ਕਾਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਸਬ,ਸਵਾਰਥੀ ਸੰਤਾਂ,ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ,ਰਾਗੀ ਜੱਥਿਆਂ,ਭਾਈਆਂ,ਪਾਠੀਆਂ ਆਦਿ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ,ਸਭਾ ਸੋਸਾਇਟੀ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਐਨਾ ਵਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਧਰਮ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕੇ।

ਨਿੱਤ ਵਧਦੀਆਂ ਰਹੁ ਰੀਤਾਂ,ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾਂ ਤੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖ-ਪੰਥ ਵੀ ਇਕ ਸਾਧਾਰਨ ਰੀਤਕ-ਧਰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੋ ਕਰਮ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ,ਉਸਨੂੰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪੁੰਨ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ,ਉਹ ਪਾਪ ਹੈ।

ਕੋਈ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਰਹੁ ਰੀਤੀ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਆਤਮਕ ਉਨਤੀ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇ,ਉਹ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈ। ਕੋਈ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰਦੀ,ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ ਮਨਮੁੱਖੀ ਕਰਮ ਹੈ,ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਹਿਤ ਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ।

ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਜੋ ਲਿਖ ਦੀਆ,
ਛਾਡਿ ਚਲੇ ਹਮ ਕਛੂ ਨ ਲੀਆ (1159)
ਹਮਰਾ ਝਗਰਾ ਰਹਾ ਨ ਕੋਊ
ਪੰਡਿਤ ਮੁਲਾਂ ਛਾਡੇ ਦੋਊ। (1158)

ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਖਾਉਤੀ ਸੰਤਾਂ,ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ,ਸਵਾਰਥੀ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਆਦਿ ਦੇ ਪਾਏ ਭਰਮ ਜਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਏ ਅਤੇ ਕੇਵਲ,ਨਿਰੋਲ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਰਨ ਲਈਏ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ,ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ,ਉਸਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਉਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣਾ। ਇਸ ਘਾਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਕਾਂਡ,ਰਹੁ ਰੀਤੀਆਂ,ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਸਾਧਨ ਹੇਚ ਹਨ।

ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ,ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਹੈ।

ਭੁਲਣ ਅੰਦਿਰ ਸਭੁ ਕੋ ਅਭੁਲ ਗੁਰੂ ਕਰਤਾਰ (61)

ਨੋਟ:—ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਉੱਤੇ ਬਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁਰ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ੨੨.੨.੨੭

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰੱਖੀਏ।

ਹੁਣ ਲਉ ਇਸ ਨਾਅਰੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਇਨਕਲਾਬ'ਨੂੰ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਵਾਲਾ ਅਰਥ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਲੈਣਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ਼ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਸਚਾਈਆਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਾਡੇ 'ਇਨਕਲਾਬ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਤੇ ਆਦਰਯੋਗ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਉਸ ਵਿਚ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਫਿਰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ 'ਇਲਕਲਾਬ'ਨੂੰ ਸਦਾ ਅਤੇ ਹਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰਧਾਰੀ ਕਰਾਂਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦੇ। ਇਨਕਲਾਬ ਸਦਾ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਤੇ ਬੰਬਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਸਥਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਬਲਕਿ ਇਹ ਪਿਸਤੌਲ ਤੇ ਬੰਬ ਤਾਂ ਕਦੇ ਕਦੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕ ਸਾਧਨ ਬਣਦੇ ਹਨ,ਪਰ ਇਹ ਪੂਰਨ ਇਨਕਲਾਬ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਈ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸ਼ਤਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਬਗਾਵਤ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਖਿਰਕਾਰ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤੇ ਉਨਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਲਈ 'ਇਨਕਲਾਬ'ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਸਥਿਰ ਭਾਵਨਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਤੋਂ ਝਿਝਕਦੇ ਹਨ। ਬੱਸ ਕਿਸੇ ਸਥਿਰਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਿਰਾਵਟ ਤੇ ਬਰਬਾਦੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਛਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਬਦਲਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਹਰਕਤ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਗਾਮੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਨਾ ਅਟਕਾ ਸਕਣ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਾਹ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਸਕਣ। ਮਾਨਵ-ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਅਟੁੱਟ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਨਵੀਂ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਦੀ ਜਾਵੇ।

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਗਏ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦਾ ਨਾਅਰਾ,ਜਿਸਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਹੈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਇਸਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

Courtesy:Sanchetna

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਫੋਨ (604)581-4473

I CAN HELP

I'm an Investors professional financial planner. It's my job to help you create and follow a personal financial plan.

I can help with :

- **Investment Funds**
- **Guaranteed Investment Certificates**
- **Registeres Retirement Savings Plans**
- **Estate Planning**
- **Life and Disability Insurance**
- **Annuities**

ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ

ਮੈਂ ਇਨਵੇਸਟਰਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਫਾਈਨੈਂਨਸ਼ਲ ਪਲੈਨਰ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਾਤੀ ਫਾਈਨੈਂਨਸ਼ਲ ਪਲੈਨ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ !

- ਇਨਵੇਸਟਮੇਂਟ ਫੰਡਜ਼
- ਗਰੰਟੀਡ ਇਨਵੇਸਟਮੇਂਟ ਸਰਟੀਫੀਕੇਟ
- ਰਜਿਸਟਰਡ ਰੀਟਾਇਰਮੇਂਟ ਸੇਵਿੰਗਜ਼ ਪਲੈਨ
- ਇਸਟੇਟ ਪਲੈਨਿੰਗ
- ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਤੇ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬੀਮਾ
- ਐਨੀਉਟੀਜ਼

Hardial Sidhu (Dale)

Tel: Bus. 682-5431

Investors SYNDICATE LIMITED

MAIN FL., 789 WEST PENDER STREET / VANCOUVER, B.C. V6C 1R2 TELEPHONE BUS. 682-5431

ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੱਧੂ (ਡੇਲ)

Res: 591-2697

FOR ANYTHING AND EVERYTHING FOR YOUR MARRIAGE NEEDS DON'T MISS TO VISIT YOUR OWN SHOP

WE LEAD OTHERS FOLLOW

BRIDE & GROOM SHOP

Contact : Sukhdev S. Saini Ph. (604) 324-5662

- **WEDDING ACCESSORIES**
- **WEDDING CAKES**
- **WEDDING INIVITATIONS**
- **CAKE ORNAMENTS**
- **CAR DECORATIONS**
- **WEDDING FLOWERS**
- **GIFTS AND ALLIED ITEMS, etc.**

LADIES TAILOR FOR PUNJABI SUITS, SARI BLOUSES & DRESSES

Limousine Service **[Daily or Hourly]**

206 East 49th Ave. (at Main St.) Vancouver, B.C.

Success Through Service & Experience

AWARD WINNER

OF THE MEDALLION CLUB, MEMBER OF THE I.C.I. DIVISION OF THE REAL ESTATE BOARD OF GREATER VANCOUVER IN BUSINESS SINCE 1971

For Professional Market Evaluation or Consultation

Without any obligation, contact

Buying, Selling or Trading

ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਖ਼੍ਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰੋ

Ph. Bus: 437-9431 Res: 434-4660

UNITED REALTY LTD.

2443 Kingsway, Vancouver, B.C. V5R 5G8

Ajaib S. Janda

BHANDAL DRYWALL LTD.

3397 Kingsway, Vancouver, B.C.

Ph. 430-5011

Vice President

Karnail S. Bhandal

President

Jarnail S. Bhandal M.A.

ਕੇਂਦਰ ਦੀ 'ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਹਾਇਤਾ'

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੋਗਲ

ਤਿੰਨ ਫਰਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ । ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ । ਪੰਜ ਫਰਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਪੁਨਰਗਠਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ.ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ,ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ.ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ,ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ,ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ,ਜ.ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ ਤੇ ਸ.ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ । ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਸ.ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ,ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸ.ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ.ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਲਾਲਪੁਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ । ਚਾਰ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ.ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ । ਪੰਜ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਨਰਗਠਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ "ਸਹੀ ਏਕਾ"ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਜਮਹੂਰੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਨ,ਉਹ ਹੀ ਇਸ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਮੈਂਬਰ "ਨਵੇਂ"ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ,ਤਾਂ ਉਹ "ਐਂਟੀ ਡੀਫੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ"ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਂਬਰੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ । ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਪ੍ਰੋ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨ ਕੇ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ "ਭੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸੋਧ ਲਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ,ਸਿਰਫ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਬਦਲੀ ਹੈ,ਤਾਂ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ .ਪੰਥ ਦੀ "ਕੌਮੀ ਜਥੇਬੰਦੀ"ਬਣ ਸਕੇ । ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ "ਪੁਨਰ-ਵਿਚਾਰ"ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਸਭ ਅਪੀਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ।

ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ

8 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ.ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੰਤਰੀ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੋ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਦਿਨ ਪ੍ਰੋ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਟੈਲੀਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ । ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਸ.ਸੰਧੂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮੁਕੰਮਲ ਪੰਥਕ ਏਕਤਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ,ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਪਰ ਇਸੇ ਸ਼ਾਮ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ,ਆਪਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਆਮ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ।

ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅੱਠ ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਟਨਾਵਾਂ ਮਾੜ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ .ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਵਧਦੀ ਗਈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੇ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਸਖਤ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ । ਨੌਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ "ਤਨਖਾਹੀਆ"ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗਿਆਰਾਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੋ ਵਜੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਫਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ । ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਏ,ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆਰਾਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ,ਤਿੰਨ ਵਜ ਕੇ ਚੌਵੀ ਮਿੰਟ ਉੱਤੇ (ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ) ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ । ਇਸੇ ਦਿਨ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਅੱਠ ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਫਿਸ ਸਕੱਤਰ ਸ.ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾਂ ਨੇ ਦੋ ਵਜ ਕੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਪਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ।

ਗਿਆਰਾਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਦਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚੌਦਾਂ ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ । ਪਰ ਚੌਦਾਂ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਹੀਂ ਗਈ । ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਗਏ ਤੇ ਕੁੱਝ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਭੇਜੇ । ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੈ ।

ਸੰਕੇਤ

ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਏਕਤਾ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀਆਂ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਸਫਾਈਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਸਨ,ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇਸ਼ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ?

ਅੱਠ ਫਰਵਰੀ 1987 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਕੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ,ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹਲਚੱਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ । ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ 16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲੇ ਸਨ । ਉਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰੀ ਕੈਬਨਿਟ ਕਮੇਟੀ ਗਠਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਕਮੇਟੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦੱਬੀ ਰਹੀ,ਪਰ ਅੱਠ ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ।

ਇਸਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਆਈਆਂ ਕਿ ਇਸ ਸੰਕਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ "ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਹਾਇਤਾ"ਦੇਵੇਗਾ । ਕੁੱਝ ਵੱਡੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਮੇਰੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ,ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਹੁਣ"ਦਾਖਲ"ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਕੇ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਏਕੜ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਨਾ ਅੜਨ ਲਈ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ । ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਰਾਦੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਉੱਤੇ ਇਉਂ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿਸਾ ਨਾ ਘਟੇ,ਰਾਜਿਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹਿਸਾ ਮਿਲੇ ਨਾ ਮਿਲੇ ।

ਜਦੋਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹੀਆ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਹਜਤੀਆਂ ਤੋਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਿਲਵਾਏ ਗਏ,ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਇੰਟਰਵੀਊ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਕੀਤੇ ਗਏ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

ਪਰ ਜੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ।

ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ,ਨਵੇਂ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ (ਜਾਂ ਸਾਂਝੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ)ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ । ਪਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ-ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ,ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਕੇਂਦਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ,ਪਿਛਲੀ ਮਾਘੀ ਤੱਕ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਅਲਟੀਮੇਟਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ,ਪਰ ਇੱਕ ਵੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਮੱਦਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੱਦ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ,ਤਾਂ ਦੋਸ਼ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ,ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ।

1984 ਈ. ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਇਆ,ਇੰਨਾ ਕਤਲਾਮ ਹੋਇਆ ! 1985 ਈ.ਦੇ ਸਤੰਬਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਮਿਸਾਲ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ । ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਬਣਾਇਆ । ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ,ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਮਨ—ਪਸੰਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰੋਸ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਸੀ । ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਤਾਂ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ,ਤੁਸੀਂ ਅਹਿੰਸਕ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਤੰਤਰੀ ਅਕਾਲ ਰਵਾਇਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਓ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੂਰ ਕਰਵਾਉ ।

ਟਾਲਮਟੋਲ

ਪਰ ਅਫਸੋਸ ! ਸੌ ਅਫਸ਼ੋਸ !! ਕੇਂਦਰ ਲਿਖਤੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁਕਰ ਗਿਆ,ਜਾਂ ਟਾਲਮਟੋਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਨਾ ਕੇਂਦਰ ਅੱਗੇ ਅੜ ਸਕੇ,ਨਾ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿ ਸਕੇ,ਤੇ ਨਾ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਟਦਿਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਸਕੇ । ਜੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਨੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦਿੱਤੇ ਹੀ,ਤਾਂ ਉਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਵਧਦੀ ਹੀ ਸੀ,ਦੇਸ਼ ਦੀ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਸਿੱਖ

ਸਫਾ 25- ਦੀ ਬਾਕੀ

ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ।

ਹੁਣ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ । ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹਿਲ ਗਿਆ ਹੈ । ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾ ਇਕੱਠਾ ਹੋਇਆ ਹੈ,ਨਾ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਭਾਰ ਸਕਿਆ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ । ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ।

ਚਾਹੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ,ਗੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੋ ਧੜੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ । ਇਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਬਦਨਾਮੀ ਅਤੇ ਫੁੱਟ ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਖੁਸ਼ ਹੈ ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਹਸਤੀਆਂਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ,ਚਾਹੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰ,ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਰਹਿਮ ਕਰਨ। ਉਹ ਨੀਤੀਆਂ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ,ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਣੀ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਟਾਲਮਟੋਲ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਵੇ ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ,ਸਭ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼,ਜ਼ਿੱਦ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਮੰਨੀ ਜਾਣ ਦੀ ਅੜੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਦੂਰ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਸਿਫਤ ਘੱਟ ਹੈ ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਹਿਲਾਉਣ ਦੀ ਹੈ । ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ,ਅਪਮਾਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਨਹੀਂ ਦੂਰ ਹੋਣੀ ।

ਦੁਖਦਾਈ ਸਜ਼ਾ

ਜੇ ਸ.ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ,ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਕਕ .ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਂਦ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ,ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਅੱਗੇ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਕੱਢਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਛੱਡਣ । ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਦੀ ਨਹੀਂ ਬਚਣੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਰਾਜ਼ਗੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧਾ ਲਈਆਂ ਹਨ । ਇਉਂ ਡਰ ਹੈ,ਹਿੰਸਾ ਘਟੇਗੀ ਨਹੀਂ,ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਜੇ ਉਹ ਹਿੰਸਾ ਰੋਕ ਨਾ ਸਕੇ,ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪਦ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇਗਾ । ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣੇ ਰਹੇ ਹਨ । ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ?

ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪ ਲੜਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸ.ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਬੰਦੂਕ ਰੱਖ ਕੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਹਿੰਸਾ ਬੰਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ । ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮੱਰਥਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ,ਪਰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਕੇਂਦਰ ਬਰਨਾਲਾ ਰਾਹੀਂ ਸਿਰਫ ਹਿੰਸਾ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ । ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ । ਨਾ ਬਰਨਾਲਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ । ਇਹ ਬਰਨਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੋਚਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ । ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਕੈਂਪਾਂ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ।

ਭਗੌੜੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ:—ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਤੇ ਫੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਬੈਰਕਾਂ ਛੱਡਣ ਵਾਲੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਾਧੀ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਵਧਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਛਾਂਟੀ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ 500 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ.ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਇਕ ਗੇੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ । ਪੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 750 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਣਗੇ ।

ਮੁਕੰਮਲ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ:—ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਦ ਭਾਵਨਾ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊੜੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਨ ਸੰਬੰਧੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਜੋ 75 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ । ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਕੁਝ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ । ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਝਾਓ ਆਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਰਕੇ ਉਸਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਜੰਗਬੰਦੀ ਕਰ ਦੇਣ । ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ।

ਪੁਲਸ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੇ । ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਜੋਧਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ । ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੋ.ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ । ਜੰਗਬੰਦੀ ਦੀ ਤਰੀਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਸੀ ਜਾਏਗੀ । ਯਾਤਰੀ ਜਥਾ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੱਗੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚੇਗਾ । ਦਰਸ਼ਨੀ ਡਿਊੜੀ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਸਮੇਤ 15 ਲੀਡਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ । ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਉਭਾਰਿਆ ਕਿ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਏ । ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਉਂਦੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਛਾਉਣੀ ਦਾ ਕੰਮ ਲੱਗਪੱਗ ਠੱਪ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ:—ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇੜੇ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਲੱਗਪੱਗ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ।

ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਲਈ ਜੇਜੋਂ ਨੇੜੇ ਜਗਾਹ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗੇ ਹਨ ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇੜੇ ਉਪਜਾਊ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਫੌਜੀ ਛਾਉਣੀ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ।

ਪੰਨਾ 11 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਵਧੀਆ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ । ਉਸਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਐਨ.ਪੀ.ਏ.ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕਰੇ । ਉਸਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਬੇਸਮਿੰਟ ਸੁਈਟ ਖਾਲੀ ਕਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਕਿਥੇ ਜਾਏਗਾ। ਇਥੇ ਇੰਨੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕੌਂਸ਼ਲ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਘਰ ਬਣਾਉਣੇ ਨਹੀਂ । ਉਸ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਨਸਲਵਾਦ ਵਧੇਗਾ । ਸੋ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਸ਼ਾਂਝੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਨੀ ਪੱਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ,ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਵਿਰੁੱਧ,ਚੰਗੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ,ਜ਼ੋਨਿੰਗ ਸੋਧਣ ਅਤੇ ਐਥਨਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲੜਿਆ ਜਾਵੇ ।

ਸਾਥੀ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ ਜੋ ਲੋਕਤਾ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਹਨ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਾਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਆਖਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਤੌਰ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਵਧਾ ਰਹੀ ਹੈ । ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਯੂਨੀਅਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੌਂਸਲ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਤੇ ਤੁਲੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੱਧਰਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਖਾਸਾ ਹੈ । ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਿਰੋਧੀ । ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀਏ ? ਅਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਣ ਦਿਆਂਗੇ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਸ ਸਾਲ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ । ਪਰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਵੇਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਦਸਿਆ ਕਿ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਲਫਾਫੇਬਾਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਨੇ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਛੇਬੰਦੇ ਲਏ ਹਨ । ਇਸਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਬੀ.ਸੀ.ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਲੋਅਰ ਮੇਨਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਕੌਂਸਲਾਂ ਭੀ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨਗੀਆਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਉਠੋ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨੀ ਦੇਰ ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਾਂਗੇ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿਟੀ ਕੌਂਸਲ ਤੋਂ ਇਹ ਮਾਰੂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ । ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ।

ਸਾਥੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਣਖੀ ਨੇ ਬੜੀ ਭਾਵੁਕ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਖੂਬ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਰ ਬੰਦਾ ਘਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਆਲ੍ਹਣਾ । ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਵਾਲੇ ਤੇ ਬੇ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਆਦਿ ਮਹਿੰਗੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਅਫੋਰਡ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ । ਘਰਾਂ ਵਾਲਾ ਭੀ ਇਕੱਲਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਵਿਚ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਦਾਦੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਪੋਤੇ ਪੋਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਥਕੇਵਾਂ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੋ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਪਿਛੋਂ ਖਿਚੂਆਂ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਨ,ਉਹ ਹੁਣ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ(ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਹਿਤੂ ਹਨ)ਉਹ ਅੱਜ ਭੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਨ ।

ਫਿਰ ਸਾਥੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਘੇੜਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਪੀਚ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਕੌਂਸਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਏਕਤਾ,ਆਮ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਆਮਦਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਵੇਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਕਿਚਨ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਣ ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਉਪਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਆਹੇ ਵਰੇ ਜਾਂ ਜੁਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਾਂ ਬਾਪ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ । ਐਨ.ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਕੌਂਸਲਰ ਪੋਚਾ ਪਾਚੀ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਰੋਹ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਧੁੰਦਲੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਪਰਦਾ ਪੋਸ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੋ ਮੂੰਹੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਈ ਪਲੇਚੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਣਗੇ ।

ਗੁਮਰਾਹ ਹੋਏ ਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਤੇ ਆਉਣ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਈਏ । ਉਹ ਆਖਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਪਰ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਦੀ,ਪੋਚੇ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਮਾਰੂ ਨੀਤੀ ਵਿਰੁਧ ਉਨੀ ਦੇਰ ਘੋਲ ਚਾਲੂ ਰਹੇਗਾ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਇਹ ਕੌਂਸਲ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ । ਕਿ ਬੇਸਮਿੰਟ ਸੁਈਟਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਲੈਨਿੰਗ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਰ ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲੀਗਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ।

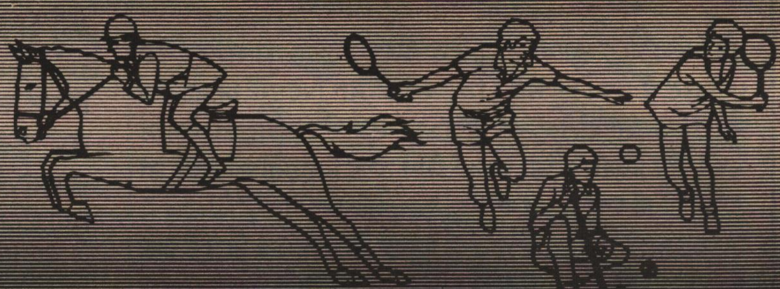
ਆਖਰ ਵਿਚ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਥੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮਸਲਾ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝਲ ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀ । ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟ ਸੱਜ ਪਿਛਾਖੜੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਮੋ ਠੱਗਣੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣਾ । ਇਹ ਮਸਲਾ ਐਵੇਂ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ । ਜੇ ਇਸ ਮਾਰੂ ਕਦਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਦੇਕੇ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਲੀਗਲ ਨਾ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵਧੇਗਾ । ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਏਕਤਾ ਨਾਲ ਡਟੋ । ਜਿੱਤ ਸਾਡੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਮੁੱਠਤਾ ਨਾਲ ਮੁਹਿੰਮ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨਾਲ ਭੀ ਤਾਲ ਮੇਲ ਕਰਕੇ,ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵੱਡਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਰ ਵਿਚ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ 12 ਅਪਰੈਲ 1987 ਨੂੰ ਜੌਨ ਔਲੀਵਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੰਗੜਾ ਗਿੱਧਾ ਤੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਬੇਸਮਿੰਟਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੁੰਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪੁੱਜੋ ।

ਪੰਨਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ,ਭਾਰਤੀ ਅਖੰਡਤਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਦ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਰ ਸਾਥੀ ਧੂਤ ਵਾਂਗ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਏਜੰਟ ਖਾਲਸ ਤਾਨੀ ਅੱਤਵਾਦੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਰਾਹੀਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਭਾਂਜ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ।

ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਇਹ ਭੀ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਵਿਅਕਤੀ,ਗਰੁੱਪ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸਾਥ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਭੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਦਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੋਈ,ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ(ਐਮ)ਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸਿਆਸੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ,ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ,ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਤੇ ਹਿੰਸਕ ਹਰਕਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ,ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲੰਕਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਦਿਤੀ ਸੋ ਇਥੇ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਨ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖਰ ਵਿਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਥੀ ਧੂਤ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜ਼ਲੀ ਇਹੋ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਟੂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਲ ਚਲਦੇ ਹੋਏ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ,ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ,ਵੱਖਵਾਦੀ,ਅੱਤਵਾਦੀ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸਾਂ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ।

ਖੇਡਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ

ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਕਿੱਸੇ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਪੁਰਾਤਨ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲੱਖਾਂ ਦੌੜਾਕ ਦੌੜ—ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਅਭੁੱਲ ਯਾਦਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਇਕਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜ ਗੱਲ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਦੀ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

490 ਪੂ.ਈ.ਵਿਚ ਪਰਸ਼ੀਆ ਨੇ ਏਥਨਜ਼ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਮੈਰਾਥਨ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚ ਉਤਾਰੀ। ਮੈਰਾਥਨ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਏਥਨਜ਼ ਤੋਂ ਪੰਝੀ ਕੁ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸੀ। ਯੂਨਾਨੀ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦੌੜਾਕ ਫਿਡੀਪੀਡੀਸ ਨੂੰ ਸਪਾਰਤਾ ਤੋਂ ਮੱਦਦ ਲੈਣ ਲਈ ਦੌੜਾਇਆ। ਉਹ ਭੱਜਦਾ,ਤੈਰਦਾ ਤੇ ਚੋਟੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਸਪਾਰਤਾ ਅਪੜਿਆ। ਉਥੋਂ ਵਾਪਸ ਏਥਨਜ਼ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਯੂਨਾਨੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਮੈਰਾਥਨ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਮੈਰਾਥਨ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜੰਮ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲੜਦੇ ਯੂਨਾਨੀ ਜਿੱਤ ਗਏ। ਪਿਛੇ ਏਥਨਜ਼ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ,ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਬਿਰਧਾਂ ਦੇ ਸਾਹ ਸੁੱਕੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੋਣੀ ਮੈਰਾਥਨ ਵਲ ਝਾਕ ਰਹੇ ਸਨ।

ਯੂਨਾਨੀ ਜਿਤੇ ਤਾਂ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਜਿਤ ਦਾ ਸਮਾਚਾਰ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਏਥਨਜ਼ ਪੁਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਥਕੇ ਟੁੱਟੇ ਫਿਡੀਪੀਡੀਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਏਥਨਜ਼ ਵੱਲ ਦੌੜਾਇਆ। ਦੌੜਦਿਆਂ ਪਹਾੜੀ ਪੱਥਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਸਿੰਮ ਆਇਆ ਤੇ ਲਹੂ ਦੇ ਚਟਾਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰਾਂ ਉਤੇ ਡਿਗਣ ਲੱਗੇ। ਪਰ ਫਿਡੀਪੀਡੀਸ ਆਪਣੇ ਵਤਨਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਹੰਭਿਆ ਹੁੱਟਿਆ ਵੀ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਏਥਨਜ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਚੈਂਪੀਅਨ ਦੌੜਾਕ ਦਾ ਝੌਲਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਲੜਾਈ ਦੀ ਖੈਰ ਸੁਣਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਹੰਭੇ ਹਫੇ ਤੇ ਲਹੂ ਲੁਹਾਣ ਹੋਏ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਿਰੜੀ ਦੌੜਾਕ ਨੇ ਸਾਰੀ ਸੱਤਿਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਵਾਕ ਬੋਲਿਆ, "ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਓ,ਆਪਾਂ ਜਿਤ ਗਏ ਆਂ!"

ਏਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਏਥਨਜ਼ ਦੀਆਂ ਬਰੂਹਾਂ ਵਿਚ ਡਿਗ ਪਿਆ ਤੇ ਡਿਗਦਿਆਂ ਹੀ ਪਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰ ਗਿਆ।

ਉਸ ਯੋਧੇ ਦੌੜਾਕ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਵੀਨ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਪੰਝੀ ਕੁ ਮੀਲ ਲੰਮੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਪਹਿਲੀਆਂ ਨਵੀਨ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ 1896 ਵਿਚ ਏਥਨਜ਼ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਰੀਝ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਤਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਦੌੜ ਕੋਈ ਯੂਨਾਨੀ ਹੀ ਜਿੱਤੇ। ਏਥਨਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਰਈਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਯੂਨਾਨੀ ਦੌੜਾਕ ਇਹ ਦੌੜ ਜਿਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਜੁਆਨ ਨੂੰ ਦਸ ਲੱਖ ਯੂਨਾਨੀ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੁਨਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਲਵਾਈਆਂ ਤੱਕ ਅਨੇਕਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਯੂਨਾਨ ਲਈ ਦੌੜ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਤੋਹਫੇ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਯੂਨਾਨੀ ਦੌੜਾਕ ਸਪਰਿਡਨ ਲੂਈਸ ਜੋ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਆਜੜੀ ਸੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਦੌੜਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਖੀਰਲੇ ਤਿੰਨ ਕੁ ਮੀਲ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ। ਯੂਨਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਸਪਰਿਡਨ ਲੂਈਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਉਹਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਯੂਨਾਨੀ ਰਾਜੇ ਜਾਰਜ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਜਾਰਜ ਤੇ ਨਿਕੋਲਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਖੀਵੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਦੌੜਾਕ ਨਾਲ ਦੌੜਨ ਲੱਗੇ ਤੇ ਸਪਰਿਡਨ ਲੂਈਸ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਜਿੱਤ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਯੂਨਾਨ ਨੂੰ ਲਾਲੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ। ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੰਗ ਜੋ ਕੁਛ ਮੰਗਣਾ।"

ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਆਜੜੀ ਨੇ ਮੰਗ ਮੰਗੀ, "ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਘੋੜਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਘੋੜਾ-ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ!"

ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਘੋੜੇ ਨਾਲ ਦੌੜਦਿਆਂ ਏਥਨਜ਼ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੁੜਦਿਆਂ ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇੰਜ ਉਹਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਘੋੜਾ-ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਸੰਸਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਤੋਹਫੇ ਤਾਂ ਲੈ ਲਏ ਪਰ ਰਈਸ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਡੋਲਾ ਨਾ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

1904 ਵਿਚ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਲਗੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਕਿਊਬਾ ਦੇ ਇਕ ਡਾਕੀਏ ਫੇਲਿਕਸ ਕਰਣਾ-ਜਾਲ ਨੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਕੋਲ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਲੰਪਿਕ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਗਾ ਉਹ ਜੋਕਰਾਂ ਵਰਗਾ। ਸ਼ੇਖੀ ਪੁਗਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ। ਖੇਡਾਂ ਨੇੜੇ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਪਹੁੰਚਣ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਤਰਕੀਬ ਸੋਚੀ ਤੇ ਹਵਾਨਾ ਦੇ ਚੌਕਾਂ ਵਿਚ ਦੌੜਗੌੜ ਮਜਮੇ ਲਾਏ ਤੇ ਪੈਸੇ 'ਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਕਿਰਾਏ ਜੋਗੇ ਪੈਸੇ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਪੈਸੇ ਹਾਰ ਬੈਠਾ। ਖੈਰ ਕਿਸੇ ਤਰਕੀਬ ਉਹ ਸੇਂਟ ਲੂਈ ਅਪੜ ਹੀ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਚੋਲੇ ਵਰਗਾ ਕੁੜਤਾ ਤੇ ਢਿੱਲੀ ਜਿਹੀ ਪਤਲੂਣ ਪਾਈ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਨ ਲਈ ਲਕੀਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਖੜਾ ਹੋਇਆ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਮੰਨੇ ਪਰਮੰਨੇ ਦੌੜਾਕ ਖੜੇ ਸਨ। ਡਾਕੀਏ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਵੇਖ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੁਕਦਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਅਥਲੀਟ ਸ਼ੇਰੀਡਨ ਨੇ ਕੈਂਚੀ ਮੰਗਵਾਈ ਤੇ ਲਕੀਰ ਉਤੇ ਖੜੇ ਖੜੋਤੇ ਫੇਲਿਕਸ ਦੇ ਕੁੜਤੇ ਨੂੰ ਆਸਿਉਂ ਪਾਸਿਉਂ ਕਟ ਕੇ ਕੰਮ ਚਲਾਊ ਬੁਨੈਣ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇੰਜ ਹੀ ਪਤਲੂਣ ਵੀ ਗੋਡਿਆਂ ਉਤੋਂ ਕੱਟ ਦਿਤੀ ਤੇ ਉਹ ਨਿੱਕਰ ਬਣ ਗਈ। ਹੁਣ ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਦੌੜ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਦੌੜਦਿਆਂ ਉਹ ਰਾਹ ਵਿਚ ਸੇਬ ਤੇ ਆੜੂ ਤੋੜ ਤੋੜ ਖਾਂਦਾ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਪਰਾਟੀਸ ਕਰਦਾ ਗਿਆ ਦੌੜ ਮੁਕੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸੈਂਤੀ ਦੌੜਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸੰਭਵ ਸੀ ਉਹ ਉਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਸ਼ੇਖੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ!

1908 ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਪਚਵੰਜਾ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਦੌੜਨੀ ਆਰੰਭੀ। ਇਟਲੀ ਦਾ ਦੋਰਾਂਦੋ ਪਿਏਤਰੀ ਤੀਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਨਜ਼ਰੀ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਦੌੜਿਆ। ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਪਰ ਉਹਦੇ ਤੌਰ ਉਡ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਸਟੇਡੀਅਮ ਦਾ ਗੇੜਾ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕੱਢਣ ਦੀ ਥਾਂ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ। ਇਕ ਲੱਖ ਦਰਸ਼ਕ ਜਿਥੇ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਉਹਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਵਧਾ ਰਹੇ ਸਨ ਉਥੇ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਚੱਕਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵੀ ਪੁਕਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਹਦੀ 'ਬੱਸ' ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਲੜਖੜਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਕੁਲ ਖਲਕਤ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਮੰਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ। ਹਮਦਰਦੀ ਵੱਸ ਡਿਗ

ਪਏ ਪਿਏਤਰੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਕੇ ਉਠਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਆ ਸਕੇ। ਡਿਗਦਾ ਢਹਿੰਦਾ ਪਿਏਤਰੀ ਆਖਰਕਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੀਤੇ ਨੂੰ ਜਾ ਛੋਹਿਆ। ਦੌੜ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਿਏਤਰੀ ਦਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਟੁੱਟਣਾ ਹੀ ਸੀ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਮੰਨਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੌੜ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਦੌੜਾਕ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣਾ ਅਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਡਿਗੇ ਪਏ ਪਿਏਤਰੀ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਿਯਮੀ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1952 ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹੈਨਸਿੰਕੀ ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੌੜਾਕ ਐਮਿਲ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਚੀਸ ਵੱਟ ਕੇ ਦੌੜਦਾ ਘਾਇਲ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦੌੜ ਜਿਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਟਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਤੀਜਾ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤਗਮਾ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਡਾਨਾ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਨੇ ਜੈਵਲਿਨ ਸੁੱਟਣ ਵਿਚੋਂ ਜਿਤ ਲਿਆ। ਐਮਿਲ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਹੁਣ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਜੋੜੀ ਦਾ ਸਕੋਰ 2-1 ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਵਿਚ ਇਹਨੂੰ ਹੋਰ ਵਕਾਰ ਵਾਲਾ ਬਣਾਵਾਂ।"

ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਰਿਹਾ। ਦਸਵੇਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਤੇ ਪੁਜਦਿਆਂ ਉਹ ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਦੌੜਾਕ ਗੁਸਤਾਫ ਜੈਨਸਨ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਉਦੂੰ ਅਗਾਂਹ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਜਿਮ ਪੀਟਰ ਹੀ ਸੀ। ਪੰਦਰਵੇਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਦੌੜਾਕ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਏ। ਪੱਚੀਵੇਂ ਕਿਲੋਮੀਟਰ 'ਤੇ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਛਡ ਚੱਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਸਟੇਡੀਅਮ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਕ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹਦੇ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ 'ਜ਼ੈ-ਟੋ-ਪਿਕ, ਜ਼ੈ-ਟ-ਪਿਕ, ਜ਼ੈ-ਟੋ-ਪਿਕ'ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਲੱਗੇ। ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਜ਼ੈ-ਟੋ-ਪਿਕ ਦਾ ਰਾਗ ਦੌੜ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਗੂੰਜਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿੰਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦਾ 'ਹੈਟ ਟ੍ਰਿਕ'ਕੇਵਲ ਚੈਕੋਸਲੋਵਾਕੀਆ ਦਾ ਐਮਿਲ ਜ਼ੈਟੋਪਿਕ ਹੀ ਮਾਰ ਸਕਿਆ ਹੈ।

1960 ਵਿਚ ਰੋਮ ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਸਮੇਂ ਇਥੋਪੀਆ ਦਾ ਅਬੇਬੇ ਬਕੀਲਾ ਨੰਗੇਂ ਗੇਂ ਦੌੜਿਆ ਤੇ 2 ਘੰਟੇ 15 ਮਿੰਟ 16.2 ਸਕਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਦਾ ਉਲੰਪਿਕ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣਿਆ। ਉਦੋਂ 1964 ਵਿਚ ਬਕੀਲਾ ਫਿਰ ਅੱਵਲ ਰਿਹਾ। ਉਦੋਂ ਟੋਕੀਓ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਉਤੇ ਉਹ ਦੌੜਨ ਵਾਲੇ ਬੂਟਾਂ ਨਾਲ ਨੱਸਿਆ। ਟੋਕੀਓ ਵਿਚ ਉਸਨੇ 2 ਘੰਟੇ 12 ਮਿੰਟ 11.2 ਸਕਿੰਟ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਇਹ ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਤਕ ਬਕੀਲਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੌੜਾਕ ਨੇ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੋ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਤੀ। ਬਕੀਲਾ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਭਾਣਾ ਵੇਖੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਲਾ ਦੌੜਾਕ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਉਲੰਪਿਕ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਨਿਕਾਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਬਕੀਲੇ ਦਾ ਦੁਖ ਬਕੀਲਾ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੰਘਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਲੱਗਭੱਗ ਲੱਖ ਮੀਲ ਦੌੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਬੇਜਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਜਿਉਂਦਾ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਿਆ ਤੇ 1973 ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ।

1896 ਤੋਂ 1924 ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤਕ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜਾਂ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। 1924 ਦੀਆਂ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਕੋ ਜਿੰਨਾ ਫਾਸਲਾ ਰੱਖਣਾ ਤਹਿ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਦਾ ਮਿਆਰੀ ਫਾਸਲਾ 26 ਮੀਲ 385 ਗਜ਼ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ 1908 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਦੀਆਂ ਉਲੰਕਿਪ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ 26 ਮੀਲ 385 ਗਜ਼ ਦੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਪਿਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਸ਼ਾਹੀ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਕੋਲ ਸਮਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਵਿੰਡਸਰ ਕਾਸਲ ਤੋਂ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ ਰਾਇਲ ਬਾਕਸ ਕੋਲ ਖਤਮ ਹੋਈ। ਫਾਸਲਾ ਮਿਣਿਆਂ ਤਾਂ 26 ਮੀਲ 385 ਗਜ਼ ਬਣਿਆਂ। ਉਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਤਪ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਇਹੋ ਫਾਸਲਾ ਹਰ ਮੈਰਾਥਨ ਦੌੜ ਲਈ ਮਿਆਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਫਿਡੀਪੀਡੀਸ ਮੈਰਾਥਨ ਤੋਂ ਏਥਨਜ਼ ਤਕ 26 ਮੀਲ 385 ਗਜ਼ ਦੌੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਸਹੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਦੌੜ ਜਾਨ-ਲੇਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

21 ਅਕਤੂਬਰ 1979 ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮੈਰਾਥਨ ਵਿਚ 11405 ਦੌੜਾਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਅਥਲੀਟਾਂ ਨੇ ਇਹ ਦੌੜ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਾਲ ਵੀ ਵਿੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

3 ਕਥਿਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ:—ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਪੁਲਸ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹਨ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਿੱਲੂ।

ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਖਬਰ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ।

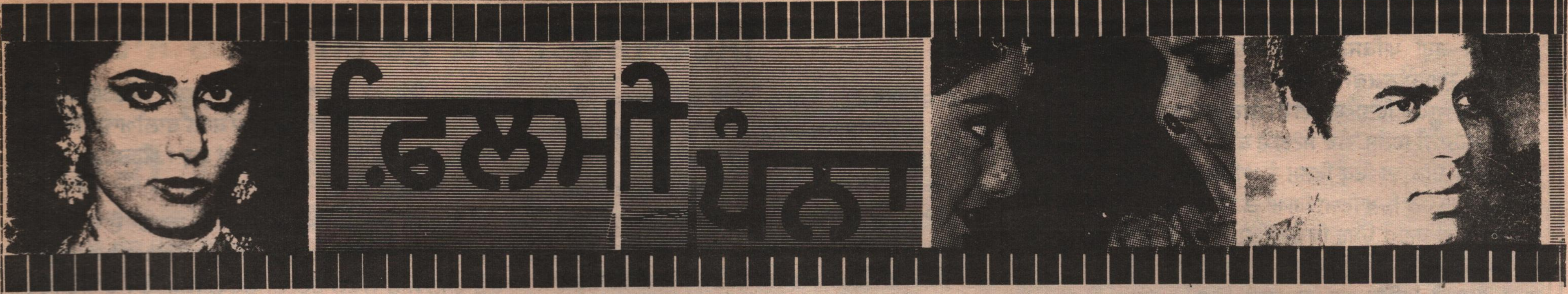
ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ

ਸੰਗਰੂਰ:—ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਗਰੁੱਪ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਜਰਨਲਿਸਟਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸਾਲਾਨਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚੋਂ ਜੁੜੇ ਲੱਗਪੱਗ 75 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਖੋਸਲਾ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣ ਗਏ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇ।

ਇਕ ਹੋਰ ਮਤੇ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਰੀਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਬਣਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਜਾਣ। ਇਸੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖੁਦ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ।

ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਕੰਦੂ ਖੇੜਾ, ਰੋਪੜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁੱਝ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਤਾਲਬਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਸਤ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੋਰਿੰਡਾ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਸੂਰਵਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮੀ-ਦੋਸਤੀ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਉਰਦੂ ਗੀਤ ਗਾ ਚੁੱਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਨਾਹੀਦ ਅਖ਼ਤਰ ।

ਵਾਹੀਦ ਮੁਰਾਦ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ

ਐਕਟਰ,ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵਾਹੀਦ ਮੁਰਾਦ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ 'ਚ ਫਿਲਮ ਮੇਲਾ ਮਨਾ ਇਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ 150 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੁਮਾਂਟਿਕ ਰੋਲ ਕੀਤੇ । ਇਸਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਈਡ ਰੋਲ ਤੇ ਖਲਨਾਇਕੀ ਦੇ ਰੋਲ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ 'ਚ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ"ਔਲਾਦ",ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਪਲਾਟੀਨਮ ਜੁਬਲੀ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲੀ "ਅਰਮਾਨ"ਅਤੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ 'ਹੀਰਾ ਔਰ ਪੱਥਰ"ਫਿਲਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ।

ਵਾਹੀਦ ਮੁਰਾਦ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤੂ 1983 'ਚ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦੋ ਦਹਾਕੇ ਫਿਲਮ ਸਨੱਅਤ 'ਚ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਇਕ ਦਰਜਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਖੁਦ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ'ਮਸਤਾਨਾ ਮਾਹੀ'ਸੁਪਰ ਹਿੱਟ ਹੋਈ ।

ਮਰਹੂਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਐਕਟਰ ਵਾਹੀਦ ਮੁਰਾਦ ।

ਵਾਹੀਦ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਐਕਟਰੈਸਾਂ ਜ਼ੇਬਾ,ਸ਼ਮੀਮ ਆਰਾ ਰਾਣੀ,ਸ਼ਬਨਮ,ਦੀਬਾ,ਨੀਸ਼ੋ,ਸੰਗੀਤਾ ਤੇ ਆਸੀਆ ਨਾਲ ਫਿਲਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਵਾਹੀਦ ਬਾਰੇ ਆਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੱਖਰਾ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਕਾਮੇਡੀ ਵਾਲਾ ਪੱਖ ਨਿਭਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਫਿਲਮਕਾਰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਫਿਲਮ-ਨਿਰਮਾਣ 'ਚ ਕੁੱਦ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਦਿਲੋ ਦਿਨ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਖੂਬ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿਰਮਾਤਾ ਸ਼ਿਫਾਤ ਦੀ ਉਕਤ ਫਿਲਮ 'ਜ਼ੋਰ'ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ,ਨੇਪਾਲ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਫਿਲਮਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਕੁੱਝ ਆਊਟ ਡੋਰ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਤੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੀਨ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਚੀਨੀ ਫਿਲਮ 'ਸ਼ਾਓਲਿਨ ਟੈਂਪਲ"ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ 'ਪਹਿਚਾਨ'ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੇ ਸਿਨੇਮਾ

ਟਰਕੀ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨਾਜ਼ਾਂ ਸਾਚੀ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਜ਼ਾਂ ਨੇ 'ਤਲਾਸ਼'ਫਿਲਮ 'ਚ ਨਦੀਮ ਨਾਲ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮਲਿਕ ਦੀ 'ਹਲਚਲ'ਅਤੇ 'ਜ਼ੰਜ਼ੀਰ'ਫਿਲਮ 'ਚ ਵੀ ਨਾਜ਼ਾਂ ਸਾਚੀ ਹੀਰੋਇਨ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਸ.ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਸਾਤ ਸਹੇਲੀਆਂ'ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਬਾਬਰਾ ਸਰੀਫ ਦੀਆਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਮਿਸ ਕੋਲੰਬੋ', 'ਮਿਸ ਹਾਂਗਕਾਗ'ਤੇ 'ਮਿਸ ਬੈਂਕਾਕ ਸਭ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਹੋਈਆਂ। 'ਮਿਸ ਬੈਂਕਾਕ'ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਐਕਟਰ ਮੁਸਤਫਾ ਤੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਐਕਟਰ ਸ਼ੇਵਾ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਸ਼ੇਵਾ ਤਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੈ। ਸ਼ੇਵਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ-ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼-ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਸ਼ਾਂਝੀ ਫਿਲਮ 'ਹਮ ਏਕ ਹੈਂ'ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ਼ੇਵਾ ਨੂੰ'ਜੀਵਨ ਰੇਖਾ'ਵਿਚ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀਨਾ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਸ਼ੇਵਾ ਤਿੰਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।

- ਰੱਬ ਨੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮਟਕਾਉਣ ਲਈ ਤੇ ਕੰਨ ਹਿਲਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੇਖ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।
- ਪਰਮ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਨਹੀਂ , ਜੋ ਸਮੇਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਂ ਆਪ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
- ਆਮ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਹੈ।
- ਸੁਆਹ ਧਰਤੀ ਕੋਲ ਤੇ ਧੂੰਆਂ ਆਕਾਸ਼ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਡੀਂਗ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਗਨੀ ਦੇਵਤਾ ਦੇ ਹੀ ਭੈਣ ਭਰਾ ਹਾਂ - ਟੈਗੋਰ
- ਚਿਤ੍ਰਕਾਰੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਮੂੰਹ-ਬੋਲਦਾ ਚਿੱਤ੍ਰ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਿਰਮਾਤਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਰਵਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਮਸ਼ੇਦ ਨਕਵੀ ਨੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਤੇ ਬੈਂਕਾਕ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਅਗਰ ਤੁਮ ਨਾ ਹੋਤੇ'ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨਜ਼ਰੁਲ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ 'ਲਵ ਸਟੋਰੀ'ਹੈ ਕੀਨੀਆਂ 'ਚ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੀਨ ਦੀ ਇਕ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਡਬ ਕਰਕੇ 'ਰਿਸ਼ਤੇ'ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਸੀ ਸਾਂਝੀ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਵਿਚਰਦੀ ਹੈ। ...ਇਕ ਚੀਨੀ ਡਾਂਸਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰ ਪਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ...। ਫਿਰ ਚੀਨੀ ਹਾਕੀ ਖਿਡਾਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹਾਕੀ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੀਰੋਇਨ ਦੀ ਮਾਂ ਚੀਨੀ ਤੇ ਪਿਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਿਖਾਏ ਹਨ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ 8 ਚੋਣਵੇਂ ਟੀ.ਵੀ.ਨਾਟਕਾਂ ਨੂੰ ਚੀਨੀ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਉਪਰ ਸਜਧਜ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ ਬਣੀ ਸੀ 'ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਕੇ ਸ਼ੋਅਲੇ'ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿ ਦੇ ਬਾਬਰਾ ਸ਼ਰੀਫ,ਜਾਵੇਦ ਸ਼ੇਖ,ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੇ ਗੀਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰਾ ਨੇ ਰੋਲ ਕੀਤੇ।

ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਐਕਟਰੈਸ ਲੈਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਇਕ ਦਰਜਨ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਰੋਲ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸੱਜਦ ਗੁਲ ਨੇ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਫਿਲਮੀ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਹੱਦ ਉਤਸੁਕਤਾ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਕਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਤੇ ਜ਼ੇਬਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮ 'ਕਲਰਕ'ਵਿਚ ਰੋਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ।

ਫਿਲਮੀ ਇਨਾਮ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਫਿਲਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਭਿਨੇਤਾ ਨਦੀਮ,ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਾਬਰਾ ਸ਼ਰੀਫ ਤੇ ਅੰਜੁਮਨ,ਪਿਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕਾ ਨਾਹੀਦ ਅਖਤਰ,ਚਰਿੱਤਰ ਅਭਿਨੇਤਾ ਮੁਸਤਫਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ,ਜ਼ੇਬਾ ਦੀ ਜੋੜੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਟੀ.ਵੀ.ਸਟਾਰ ਰੂਹੀ ਬਾਨੋ ਨੂੰ ਵੀ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਨਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਵਿਚ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਛਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਦੀਮ ਨੂੰ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਹ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ'ਤੇ ਅੰਜੁਮਨ ਨੂੰ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਰੀ ਦੇਵੀ'ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਤਫਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨ ਰਾਹੀ ਐਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਖਲਨਾਇਕ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਅਭਿਨੇਤਾ ਵੀ। ਸਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਉਹ ਮਹਿੰਗੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਨਾਹੀਦ ਅਖਤਰ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਵੀ ਅਜੇ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਾਬਰਾ ਸਰੀਫ ਉਮਰ ਢਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦਰਜਨਾਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਬਤੌਰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਲਮਾ ਆਗਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸਫਲ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਿਰਮਾਤਾ ਸ਼ਿਫਾਤ ਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਵੇਦ ਫਾਜ਼ਿਲ ਨੇ ਹੁਣ ਬਾਬਰਾ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਸਲਮਾ ਆਗਾ ਦੋਹੇਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਜ਼ੋਰ'ਫਿਲਮ ਬਨਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਸਲਮਾ ਆਗਾ ਦਾ ਪਤੀ ਜਾਵੇਦ ਸ਼ੇਖ ਹੈ। ਮੁਸਤਫਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ,ਆਸਿਫ ਖਾਨ,ਓਮਰ ਸ਼ਰੀਫ,ਹਮਾਯੂੰ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਤੇ ਰੰਗੀਲਾ ਫਿਲਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਿਤਾਰੇ ਹਨ।

ਨੋਟ:—ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ. ਦੀ ਮਾਂਟਰੀਅਲ 'ਚ ਹੋਈ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ।

ਲੇਖਕ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਮਿਹਣੋ-ਮਿਹਣੀ ਹੋ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗੀ

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਬੜਾ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਦੋ ਇਸਤਰੀ ਲੇਖਕਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਵਿੱਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਓਨੀ ਹੀ ਉਪਨਿਆਸਕਾਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਦੋਵੇਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ ਸੀ ਜਾਂ ਸੱਚਾਈ,ਇਹ ਦੋਸਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚਲਾ ਝਗੜਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ।

ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸੋਬਤੀ ਦਾ ਘੜਿਆ (ਸਿਰਜਿਆ) ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤ ਜਾਂ ਚੁਰਾ ਲਿਆ ਹੈ। "ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ"ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਾਵਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। 1.ਹਰਦੱਤ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ 2.ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਹਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ 3.ਸਾਰਾ ਸ਼ਗੁਫਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ। ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ,ਜੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸੀ,ਠੀਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਇਸ ਵਹਿਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੇ ਖੁਦ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

25 ਨਵੰਬਰ,1986 ਦੀ 'ਸਟੇਟਸਮੈਨ'ਅਨੁਸਾਰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੇ 1979 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਪ੍ਰਤੀ ਭੋਲਾਪਨ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਮਾ ਦਾ ਵੀ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਹ ਉਸਦੀ ਆਪਣੀ ਕਾਢ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਭੋਲਾਪਨ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਜਿਣਸ ਦੱਸ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ਬਦ ਮਦੀਨ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮਾ ਸ਼ਬਦ ਮਰਦ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਕੀਨ ਨੇ ਦੋ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਦਾਅਵਤਨਾਮਾ'ਤੇ 'ਵਸੀਅਤਨਾਮਾ'ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਰ ਤੇ ਮਦੀਨ ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਆਪਣੇ ਭੋਲੇਪਨ 'ਤੇ ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਭੋਲੇਪਨ ਨੂੰ ਕੌਣ ਵੰਗਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇਹ ਭੋਲਾਪਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪਈ ਇਹ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ 1983 ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਹਰਦੱਤ ਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਛਪੀ ਸੀ। ਇਹੀਓ ਪੁਸਤਕ ਉਸੇ ਵਰ੍ਹੇ ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵਿਚ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ 1979 ਵਿਚ ਛਪੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਵੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸਨਮਾਨ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਨਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ ਉਸਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਝਗੜਾ ਏਨਾ ਵੱਧ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨੱਕਰ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਹੁਣ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੀਬ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 75 ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੇਖਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 34 ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਰਚਨਾ'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਏਨੀ ਮਹਾਨ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਸਕਾਨਸਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਖੋਜੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਵੀ ਇੱਕ ਹੈ। ਭਲਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੇਖਕਾਵਾਂ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ ਹਨ। ਕੌਣ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਛਪੀਆਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਹਮਨਾਮ ਤੇ ਨਕਲ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਅਵੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਰਾਇਲਟੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਕਲ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ,ਝਗੜਾ ਕੇਵਲ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਿਨ ਰਾਤ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਕੱਢ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੰਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਵਕੀਲਾਂ ਵਲੋਂ ਉਰਦੂ,ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਲੁਗਾਤਾਂ (ਡਿਕਸ਼ਨਰੀਆਂ)ਦੇਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਯਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ,ਜਿਸਦੀ ਇਕ ਰਚਨਾ ਦਾ ਨਾਂ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਸੀ,ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਹਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਚਹਿਰੀ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ ਅਤੇ 1979 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਝੂਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੇ 1979 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪੁਸਤਕ ਲਈਘੜਿਆ ਸੀ।

ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੇ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਦਭਵ ਤੇ ਤਤਸਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਉਧਾਰੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,ਉਥੇ ਉਨਤ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਈ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਘੜੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੱਚਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਘੜੇ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲਵੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਨੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹਿਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਲਾਲ ਨੂੰ ਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਘਾਟ ਹੈ?

ਸ਼ਬਦ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ'ਉਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸੌ ਸਾਲਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਕੁਝ ਹਵਾਲੇ ਦੇਣੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।

"ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ - ਏ - ਬੇਰੂਨੀ",
"ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ -ਏ - ਇਕਬਾਲ",
"ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ -ਏ — ਅਲੀ" ਆਦਿ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੇਖਕ ਮੈਕਾਲਫ ਦੀ ਪੁਸਤਕ "ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜਨ"ਵਿਚ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੋਯਾ ਦੀ ਇਕ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਨਾਂ "ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ"ਹੈ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਲੋਂ ਕਚਿਹਰੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਦਾ ਭਰਮ-ਖੰਡਨ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੋਵੇਂ ਉਸਤੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੋਬਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਆਪਣੇ ਅਦਾਲਤੀ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਬਦ

ਪੰਨਾ 30 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ ਉਸਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ,ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ,ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜੋ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਫਾਰਸੀ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨੀ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ "ਜ਼ਿੰਦਗੀਨਾਮਾ"ਤੋਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ,ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਉੱਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦੇਹ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਸੋਬਤੀ ਕੇਵਲ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਨਾਲ ਫਰਜ਼-ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਰਦੂ ਤੇ ਫਾਰਸੀ ਬੋਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਫੈਸਲਾ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੇ,ਇਕ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੋਂ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ।

ਗੱਲ ਕਿਥੋਂ ਕਿੱਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ,ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਵੀ । ਇਸਨੂੰ ਇਥੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਮਰਦ ਦੇ ਵਸ ਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਬੂਰੇ ਦੇ ਘਰ ਤਕ ਜਾਣ ਵਿਚ,ਠੀਕ ਜਾਂ ਸੱਚ,ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਲਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ । ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਬੋਲੀ ਹੀ ਹੈ :

ਤੇਰੀ ਕੱਚਿਆ ਮਸ਼ੂਕਾ ਯਾਰੀ,
ਮਿਹਣੋ-ਮਿਹਣੀ ਹੋ ਕੇ ਟੁੱਟ ਗਈ,

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

1987 ਲਈ ਬੱਚਤ ਪਲੈਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ; ਅੱਜ

ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ

ਦੋ ਮਾਰਚ 1987 ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ (1986) ਲਈ RSp ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੀ । ਪਰ ਇਹ 1987 ਦੀ RSPਲਈ ਬੱਚਤ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਸੋਚਣ ਦਾ ਵੀ ਸਹੀ ਦਿਨ ਸੀ ।

ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਮੇਰੇ ਲੇਖ**ਟੈਕਸ਼ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਰੁੱਤ** ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਚਾਰਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਦਸੰਬਰ 1967 ਤੋਂ 1985 ਤੱਕ RSPਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਰਕਮ ਹਰ ਸਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਆਪਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਕੁੱਲ $83,500 ਡਾਲਰ ਦੇਣੇ ਪੈਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖਰੀਦੇ "**ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਗਰੋਥ ਫੰਡ**"ਦੀ ਰਕਮ ਵੱਧ ਕੇ 31.12.85 ਨੂੰ 429,591 ਡਾਲਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ

ਜੇ ਉਹੀ ਰਕਮ ਤੁਸੀਂ ਬਣਦੀ ਬੰਨ੍ਹਵੀਂ ਮਾਹਵਾਰੀ ਕਿਸ਼ਤ ਰਾਹੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਜੋੜ ਵੱਧ ਕੇ 450,443 ਡਾਲਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ । ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਲੱਗਪੱਗ 21,000 ਡਾਲਰ ਵੱਧ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ । ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਇਸ ਵਾਧੇ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਹਨ:

(1) ਬੱਚਤ ਦੀ ਤੁਹਾਡੀ ਰਕਮ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ।

(2) ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਫੰਡ ਦੇ ਨਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦਣ ਕਰਕੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਤੋਂ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋ । ਭਾਵ ਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਭਾਅ ਕਦੇ ਰਤਾ ਘਟਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਵਧੀਕ ਹਿੱਸੇ ਖਰੀਦਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਅ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

(3) ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉੱਤੇ ਇਕੋ ਦਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਦੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ । ਬੱਚਤ ਦੀ ਰਕਮ ਥੋੜ੍ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਤਨਖਾਹ 'ਚੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕਟੀਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਤੇ 'ਚੋਂ ਚੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਬੱਜਟ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘਾਟ ਵਾਧ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਸੌਖ ਨਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

(4) ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਕਟਾਣ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਉਹ ਆਪਦੀ ਤਨਖਾਹ 'ਚੋਂ ਟੈਕਸ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਘੱਟ ਕਰਨ । ਇਸ ਨਾਲ ਖਰਚ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਜੇਬ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਰਕਮ ਆ ਸਕੇਗੀ ।

(5) ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਿਸਮਿਸ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਖਰਚੇ,ਕਾਰ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮੇ ਆਦਿਕ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਚਿੰਤਾ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਉਪਰਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੇਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਤਨਖਾਹ ਵੇਲੇ:ਹਰ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਬੱਚਤ ਪਲੈਨ (RSp)ਵਿੱਚ ਕਿਸ਼ਤਵਾਰ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋਗੇ । ਇਸ ਨਾਲ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੂੰ ਚੋਖਾ ਮੁਨਾਫਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਰੀਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਮਾਇਕ ਬਹੁਲਤਾ ਮਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

'ਰਾਜੀਵ ਪਿਕਨਿੱਕ ਮੰਤਰੀ'

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਰਾਜ ਸਭਾ ਵਿਚ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ.ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਗੋਪਾਲ ਸਵਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ,"ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ) ਪਿਕਨਿੱਕ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ।

ਔਸਤ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹਰ ਹਫਤੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ।

ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਰੂਸ 'ਚ ਵੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ

ਮਾਸਕੋ:—ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਭਾਰਤੀ ਅਭਿਨੇਤਾ ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਹੈ ।

ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਈ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਿਨਮਿਆਂ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫਿਲਮਾਂ ਘਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮ ਸਮੀਖਿਅਕ 'ਅਲੈਗਜ਼ਾਂਦਰ ਲਿਪਕੋਵ'ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਿਲਮੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ 'ਸੰਵੇਤਸਕੀ ਇਕਰਾਜ'ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਨਸੀਰੂਦੀਨ ਸ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੰਗੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ,ਸਗੋਂ ਨਾਗਰਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।"

GILL AUTO SALES

ਗਿੱਲ ਆਟੋ ਸੇਲਜ਼

DLR #8220

'ਤੇ ਪਹੁੰਚੋ

ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਜਾਂ ਪਿੱਕ ਅੱਪ ਖ਼੍ਰੀਦੋ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੇਕ ਦੀ ਨਵੀਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਰ ਲੈਣ ਲਈ

ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੋ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਅ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

ਗਿੱਲ ਵੈਨ ਕਨਵਰਸ਼ਨ

ਆਪਣੀ ਵੈਨ ਦੀ ਕਨਵਰਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੋ —

—ਖਿੜਕੀਆਂ—

- ਪੂਰੀ ਤਬਦੀਲੀ
- ਆਈ. ਸੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਕਲੇਮਜ਼
- ਸਨ-ਰੂਫ
- ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਪਲੈਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਹੋਏਗਾ

ਵਧੀਆ ਰੇਟ — ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਕੰਮ

Gill Van Conversion

—WINDOWS—

- Complete Conversions
- I.C.B.C. Claims
- Full Line of Accessories
- Sun-roofs

We will build to your plans or ours

BEST RATES —
GUARANTEED WORK

ਅੱਜ ਹੀ ਮਿਲੋ :

P.S. GILL — SURINDER SINGH

QUALITY USED CARS

ALL QUALITY CARS, PICK UPS & VANS TO CHOOSE FROM

6138 KINGSWAY
(Between Gilly & Imperial)
Ph. 432-7333